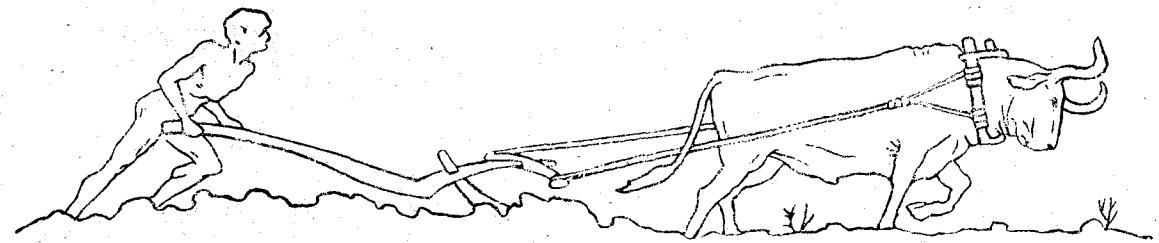

ΛΑΙΟΣ

ΣΩΓΝΙΟΝ ΥΠΟ ΑΤΓΒΑΖΟΒΣΚΗ — ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΕΚΗ —
ΔΩΡΕΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΑΡΑΣΗ — ΦΩΤΟΓΡ. Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΔ

ΕΤΟΣ Ζ' 31
ΜΑΐΟΥ 1907

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ — ΚΕΡΚΥΡΑ

Εἰς τὸ βορειότερον ἄκρον τῆς Ἑλλάδος, ἐκεῖ ποὺ τὰ ἑλληνικὰ νερά ἀδελφώνονται μὲ τὰ κύματα τοῦ Ἀδρία, καὶ συγχέονται μὲ τὰ κύματα ποὺ τρέχουν νὰ ξεσπάσουν εἰς τὰς ἡπειρωτικὰς ἀκτὰς, ἡ Κέρκυρα ὑψώνεται μέσα ἀπὸ τὸν πόντον, ὅπως ἡ Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη. Ο Ὁδυσσεύς, Σεβάχ θαλασσινὸς τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ηὗρεν εἰς τὸν δρόμον του, καὶ ὁ Ὄμηρος, ὁ παραδίξος τυφλὸς ὁ δοποῖος εἶδε τὴν φύσιν· καὶ τὸν ἀνθρώπους μὲ χίλια μάτια, ὅταν ἐπλησίασε τὸν ἥρωά του εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου αὐτῆς, ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ γίνη λυρικός. Καὶ ἔγινε θαυμάσιος, ὅπως ἡδύνατο καὶ ἤξειρε νὰ γίνεται ὁ ποιητὴς ἐκεῖνος, ὁ δοποῖος κατώρθωσε νὰ χύσῃ ἀπὸ τὴν ψυχήν του τὴν ποίησιν ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ. Η Κέρκυρα ζωγραφίζεται εἰς τὸ τέταρτον ἀσμα τῆς Ὁδυσσείας μὲ τόσην ἀβράν χάριν, ὥστε μόνη αὐτῇ ἡ περιγραφὴ θὰ ἥρκει νὰ ἀποδεῖξῃ θρῦλον τὸν ἴσχυρισμὸν ὅτι ἡτο τυφλὸς ὁ θεῖος ζωγράφος. "Ισως είναι καὶ αὐτὸς μία ὑπερήφανος ὑπερβολή τῶν προγόνων μας, ἐπιθυμούντων νὰ δείξουν πόσην δύναμιν ἡμποροῦν νὰ προσλάβουν κάποτε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς.

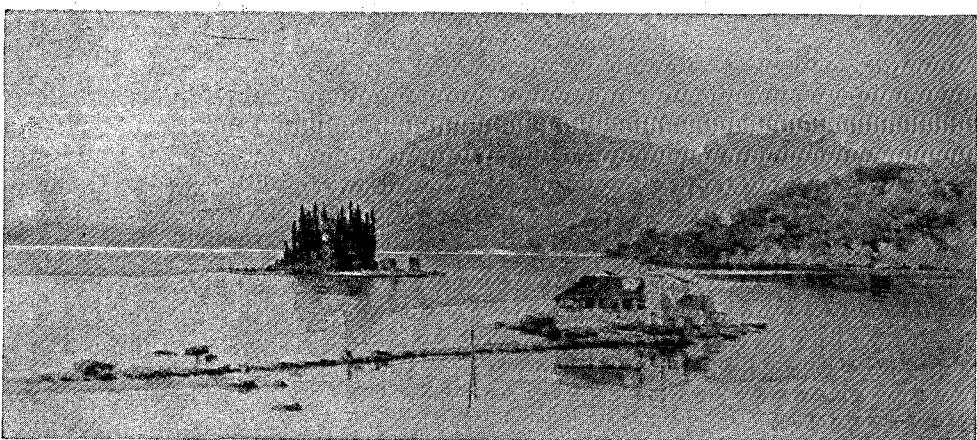
Τὸ ἀτμόπλοιον δταν ἀφήσῃ τὴν μικρὰν ἑλληνικὴν ἡπειρωτικὴν παραλίαν, πλέει ἀριστερὰ τῆς ἴσχυρᾶς καὶ ἀποτόμου ἀκτῆς τὴν δοποίαν πλαισιώνουν τὰ ἄγρια καὶ ὑψηλὰ βουνά τῆς Ἡπείρου, αἰωνίως χιονοσκεπῆ. Ἀπὸ τὴν κορυφῆν των, κατὰ τὴν παράδοσιν, μίαν ὀραίαν πρωΐαν ἔξεκίνησαν οἱ πρῶτοι Ἑλληνες, καὶ ὅδηγούμενοι ἀπὸ θείαν ἔμπνευσιν, τὴν δοποίαν εὑρίσκομεν ἄλλην μίαν φροὰν ὀδηγοῦσαν τοὺς

τρεῖς Μάγους, κατῆλθαν πρὸς νότον καὶ κατέλαβαν τὴν χώραν ἡ ὅποια σήμερον φέρει τὸ δόνομά των.

"Ολα εἰναι ἀκόμη ἄγρια πρὸς τὰ δεξιά. Οἱ βράχοι κατεβαίνουν αἵματοβαφεῖς πρὸς τὴν θάλασσαν, οἱ ἄνεμοι πνέουν ὁρμητικοί, τὸ κῦμα εἶναι ἀνήσυχον καὶ ὀπίσω ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ φυσικὰ τείχη μαντεύει κανεὶς ὅτι ζῆ φυλή ἀνυπότακτος, τρεφομένη μὲ δρμῆν καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν ἀπὸ τὴν ἀγρίαν φύσιν.

"Απέναντι ἡ Κέρκυρα εἶναι ὅλη ἀβρότης καὶ γλυκύτης καὶ χάρις. Μία ἀκρόπολις ὑψοῦται ἀπέναντι τῆς ἡπειρωτικῆς ἀπειλῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκρόπολις τῆς Κερκύρας εἶναι λεπτὸν τεχνικὸν ἔργον, ἔνας μικρὸς καὶ κομψὸς Δαυίδ, ἀπέναντι τοῦ Γολιάθ τῆς Ἕρας. Η φύσις ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην, ἀφ' οὗ ἐφάνη ἀδρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ εἰς τὴν ἡπειρον, νὰ φιλοτεχνήσῃ κάτι κομψὸν διὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ γιγαντίαία γεωλογικὴ μεταβολὴ ἡ ἀποσπάσασα ἀπὸ τὴν ἔηράν τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τῆς γῆς, ἡθέλησε νὰ δεῖξῃ ὅτι εἶναι ἵκανη καὶ εἰς κομψότητας, ἀφ' οὗ ἡτο ἵκανη εἰς μεγαλεῖον.

"Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν ὑπάρχει κάτι ἀκόμη τὸ δοποῖον δεικνύει τὴν συγγένειαν πρὸς τὴν ἔηράν. Ο Παντοκράτωρ νομίζει κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι δρος κερκυραϊκόν. Κάτι τι ἡπειρωτικὸν καὶ ἀλβανικὸν ἐσφηνώθη εἰς τὴν μαλακὴν γῆν τῆς νήσου. Καὶ μόνον ἡ κερκυραϊκὴ φύσις κατώρθωσε καὶ αὐτὸν τὸν ἀγριον κολοσσὸν νὰ ἐκπολιτίσῃ. Ἐπάνω εἰς τὰς κηλίτιας του ἀναρριχᾶται πυκνὴ ἡ ἔλαια, καὶ εἰς μίαν πλευράν του, βλέπουσαν πρὸς τὴν θάλασσαν, αἱ γλυσῖναι σκύβουν ἔως εἰς τὸ κῦμα

ΑΠΟΨΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΥΠΟ Α. ΓΙΑΛΛΙΝΑ

καὶ τὰ γαλανὰ ἄνθη των πνίγονται εἰς τὸν ἀφρόν.

‘Απὸ τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων τὴν διόποιαν συνήγησεν εἰς τὸν δρόμον του τὸν περιπετειώδη, δ’ Ὁδυσσεύς, δὲν γνωρίζομεν τί πώζεται σήμερον μέχρις ἡμῶν. Εἰς τὸ μέρος δύπου ὑποτίθεται διὰ ἀπεβιβάσθη διὰ παμπόντης ‘Ἐλλην ἀρχηγός, δὲν ἡμπορεῖ βεβαίως ν’ ἀναπαραστήσῃ κανεὶς τὴν σκηνὴν τῆς Ναυσικᾶς, κρυπτομένης ἐνώπιον τοῦ ἔνεουν. Κερκυραῖος φιλάρχαιος δῆμως διατείνεται διὰ τὴν ἀποβιβασίην εἴς τὸ Κανόνι. ‘Αν τοῦτο εἴναι ἀληθές, ίσως μόνον οἱ βάτραχοι ποὺ κοάζουν σήμερον μέσα εἰς τὰ καλάμια θὰ εἴναι οἱ ἀπόγονοι τῶν βατράχων ποὺ ἔρηξαν κραυγὴν φρίκης εἰς τὸ θέαμα τοῦ καραβοτσακισμένου ἔνεουν.

Εἶναι βέβαιον διὰ τὸν πόλεις καὶ τὰς ἔλληνικὰς πόλεις χωρὶς πολλὴν δυσκολίαν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ συναντήσῃ τὰ ἵχνη τῶν ἐποχῶν ποὺ ἐπέρασαν ἀπὸ ἐπάνω των, μολονότι μία μανία, καθαρῶς νεοελληνική, καταγίνεται ν’ ἀφαιρέσῃ τὰ ἵχνη αὐτά, μόλις ἐπιτρέπουσα εἰς τὰς πόλεις μας νὰ διατηροῦν τὸν συνεκτικὸν των μὲ τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα δεσμόν.

‘Η Κέρκυρα δῆμος εἶναι ή ἔλληνικὴ πόλις ή κατ’ ἔξοχὴν ἐστραμμένη πρὸς τὸ παρελθόν. Οἱ ἐπισκεψέντες τὴν Φλωρεντίαν, ἔξαριθμώνουν μίαν τάσιν τῆς πόλεως εἰς τὸ νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν ἐποχήν, καὶ δὴν ἐτρώγετο ἐπὶ αἰῶνας μὲ τὴν Πίζαν. Τὸ ἴδιον μεσαιωνικὸν μυστήριον, κατὰ τέλος πάντων ἀπομακρύνον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν μας, αἰωρεῖται ἐπάνω ἀπὸ τὴν Κέρκυραν.

‘Ο ταξιδιώτης πατῶν τὸν πόδα του εἰς τὴν νῆσον δὲν εἶναι βέβαιος μόνον διὰ τὸν ἔχει μεταβάλλει τοπικὴν θέσιν· αἰσθάνεται διὰ μετέβαλε καὶ χρονικήν.

‘Ολοι αὐτοὶ οἱ δρόμοι οἵ στενοὶ καὶ ἀκανόνιστοι, τὰ πανύψηλα σπίτια τὰ δύοπα νομίζει κανεὶς διὰ τὸν ἀφρόσουν τὰς στέγας των ν’ ἀγκαλιασθοῦν εἰς τὰ σύννεφα, τὸ πλήθος τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ κώδωνές των ποὺ ζητοῦν — νομίζεις — ἀφορμὴν νὰ σημαίνουν, οἱ παπάδες οἱ διόποιοι προβάλλουν εἰς κάθε γωνίαν δρόμου, παπάδες ἴδιοι μας καὶ καθολικοὶ καὶ ἔβραῖοι, τὰ μαρμάρινα οἰκόσημα ποὺ στεφανώνουν μερικὰς θύρας, οἱ τίτλοι ποὺ ἐμφανίζονται ἔξαφνα καὶ ἀπροσδόκητοι μυκτηρίζοντες τὸ Σύνταγμα, αἱ πινακίδες τῶν δρόμων μὲ τὰ παράδοξα ὄντόματα, αἱ μεγάλαι στοῖα κάτω ἀπὸ τὰς διόποιας περιπατεῖ τὸ πλήθος ἐπως εἰς τὴν Βενετίαν καὶ εἰς τὸ Μιλάνον, δλα αὐτὰ δίδουν εἰς τὴν πόλιν βαθὺ καὶ ἔντονον μεσαιωνικὸν χρῶμα. ‘Οταν τὸ βράδυ βράδυ, ἀπὸ τοὺς δρόμους ποὺ φέρουν πρὸς τὴν Σπιανάδαν, κατέρχονται οἱ κάτοικοι βραδεῖς καὶ πυκνοί, εἰς τὴν ἀμφιβολίαν τῆς ἀμφιλύκης, θὰ ἐνόμιζε κανεὶς διὰ τὸν ἐπεβιβάσθησαν ἔνα βράδυ εἰς τὰς τετρακοσίας ὅγδοηντα γαλέρας τοῦ Δανδόλου, διευθυνόμενοι εἰς τοὺς Ἀγίους Τόπους.

Καὶ δὲν ἐσφηνώθη μόνον ἡ πόλις εἰς περασμένα χρόνια, ἀπὸ τὰ δύοπα φαίνεται διὰ τὸν ἐνόκολον νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ ἀνθρώποι της ἐπίσης δὲν ἀνήκουν εἰς τὸ παρόν καὶ τοὺς ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, σκιάς καὶ πνεύματα περασμένων χρόνων, πλανώμενα

ἀκόμη μεταξύ μας, ἀδιάφορα πρὸς ἡμᾶς καὶ ἔκπληκτα διότι ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν.

Μοῦ ἔδειξαν ἔνα δικαστικὸν κλητῆρα, διὸποιος τὸ βράδυ δταν τελειώσῃ ἡ θλιβερὰ ἐργασία ποὺ τοῦ προσπορίζει τὸ ψωμί του, φορεῖ τὰ πλέον ἄμεμπτα χειρόκητα, κάμνει τὸν περίπατόν του εἰς τὴν Σπιανάδαν μόνος, κατάμονος, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ συγχρωτισθῇ πρὸς τὸ πλήθος, καὶ περιμένων νὰ παίξῃ ἡ μουσικὴ τὸν ἀπαράτητον φεῦ! Ναβουχόρδονόσωρα διὰ νὰ σταματήσῃ εἰς μίαν γωνίαν καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν θρῆνον τῶν Ἐβραίων φρεντονάρων τὸ κλασικὸν «Va pensiero, sul’ ali dorate».

Καὶ μοῦ είπαν διὰ τὸν ὑπηρέτης τοῦ καφενείου, διὸποιος φέρει τὸν καφφέν «τῆς γραμμῆς» τὸ γνωστὸν ἀνούσιον μαῦρον κατασκευασμα, δταν τὴν νύκτα κλείνῃ τὸ καφφενείον, μαζεύει τὰ νερὰ διὰ νὰ τὰ φύψῃ εἰς τὸν μεγάλον κάδον, ποτίζων εἰς τὸ μεταξὺ μὲ τὴν σκέψην του κάποιον ἀδόρατον δένδρον γενεαλογικόν, τὸ διόποιον ἔχει καὶ αὐτός, δπως κάθε Κερκυραῖος.

‘Αλλὰ τίποτε δὲν ἡμπορεῖ νὰ δεῖξῃ τὴν προσήλωσιν τῶν Κερκυραίων πρὸς τὰ παλαιὰ δσον ἡ παρατήρησις αὐτή, τὴν διόποιαν ἔκαμα ἐγὼ διότις. Μὲ συνοδείαν τεσσάρων πέντε ἀνεπτυγμένων νησιωτῶν ἐπεσκεφθην ἔνα διμήλωδες πρῶτη τὸ φρούριον. ‘Οταν ἐπεστρέφαμεν ἐπεράσαμεν ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ Σουύλεμπονργ. Κάποιος ξένος ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τὸν μαρμαρίνον ναυάρχον. Οἱ Κερκυραῖοι ἐφάνησαν ἀδιάφοροι πρὸς τὴν ἐρώτησιν. ‘Επὶ τέλους ἔνας ἔξ αὐτῶν, ὃς ν’ ἀπεσπάσθη ἀπὸ μακρινοὺς συλλογισμοὺς εἶπε.

— ‘Ο Σουύλεμπονργ εἶναι πρόγονος τῆς κυρίας τοῦ προέδρου τῆς λέσχης μας.

Αὐτὸς ἔξευραν ἀπὸ τὸν Σουύλεμπονργ, διότι αὐτὸς μόνον ἐπρέπε νὰ ἔξευρον. ‘Ο Σουύλεμπονργ τοὺς ἐνδιέφερε μόνον ὃς πρόγονος, ὃς οίςα γενεαλογικοῦ δένδρου

Αὐτὴ ἡ προσήλωσις πρὸς τὸ παρελθόν ἔδωκεν ἔνα ἴδιαίτερον τύπον εὐγενείας εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὸν διόποιον δύσκολα ἀπαντᾶ κανεὶς εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ελλάδος, καὶ ἀν τὸν ενόρη θὰ τὸν σημειώσῃ μεμονωμένον.

Μέσα ἀπὸ κάθε Κερκυραῖον αἰσθάνεται κανεὶς κάτι τι ὃς δαντελλωτόν, καὶ διὰ τοῦ παρατηρητήριον τοῦ λιμένος ἔχει εἰς τὸ βλέμμα καὶ εἰς τὴν κίνησιν τὴν σφραγίδα ἀφιστοκρατικῆς φύσεως.

Τὸ παρόν περνᾷ ὅπ’ ἐμπρός των σχεδὸν ἀδιάφορον καὶ διεμπασμὸς εἶναι ἴδιαίτερον χαρακτηριστικόν των. Εἰς τὸ καγκλίδωμα τῆς Γαρίτσας διένος συναντῷ ἀνθρώπους, οἱ διόποιοι ἀπονυμώντες εἰς τὰ σίδερα, βυθίζουν τὸ βλέμμα των μακρὰν καὶ μένουν ἐπὶ νῶρας ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί. Η θάλασσα ἐκτείνεται ἀτελείωτος ἐμπρός των, καὶ δὲν ὑπάρχει τοπικὸν σημεῖον εἰς τὸ διόποιον νὰ σταματήσῃ τὸ βλέμμα. ‘Ο ρεμβασμὸς εἶναι χρονικός, δὲν εἶναι τοπικός, καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν μονοτόνιαν τῆς θαλάσσης δι νοῦς τρέχει πρὸς τὰ περασμένα, τὰ διόποια τὸν ἐλκύον μὲ ἴδιαίτερως μυστηριώδη δύναμιν.

Λεπτότεραι ἀκόμη ἀπὸ τοὺς ἄνδρας αἱ γυναῖκες, εἶναι βραδεῖαι, νωχελεῖς, καὶ ἔχουν κάτι τὸ ὑπερήφανον εἰς τὸ βάδισμα. ‘Οταν εἰς τὰς τέσσαρας τὸ ἀπόγευμα τελειώσουν τὰ μαθήματα τοῦ Ἀρσακείου μία γραῖα ὑπηρέτρια περιμένει κάθε μαθήτριαν διὰ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ εὐλαβῶς δύω βήματα δπισθεν. ‘Η διεύρεται τοῦ Μεσαιωνος δὲν ἔκαμε τίποτε ἄλλο διὰ τὴν κόρην τοῦ αὐθέντον της.

Δύσκολον θὰ εἶναι ίσως νὰ εῦρῃ κανεὶς λαὸν τόσον ἀπηλλαγμένον ἀπολύτως περιεργείας δσον εἰς τὴν Κέρκυραν. Εἰς τὸν ἀπαράμιλλον ἀνη-

ΟΔΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΥΠΟ Α. ΓΙΑΛΛΙΝΑ

φορικὸν δρόμον ὁ ὅποιος φέρει πρὸς τὸ Ἀχιλλεῖον, εἶναι σφηνωμένον ἔνα χωριουδάκι, ὑπέροχον εἰς θέαν, τὸ Γαστοῦρι.⁶ Οταν ἐν ἀπόγευμα ἐκάμαμεν τὸ ἀλησμόνητον προσκύνημα τοῦ θεάματος ἐκείνου τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, ἢ συνοδεία μας ἀποτελουμένη ἀπὸ τρεῖς ἀμάξις, συνοδευμένη ἀπὸ ἕφιππον τὸν ἀστυνόμον καὶ δύω ἔφιππους χωροφύλακας, διέσχισε τὸ χωρίον. Ἀνδρες καὶ γυναικες ἐκάθηντο εἰς τὰ πεζούλια καὶ συνωμίλουν ἡσύχως μεταξύ των. Οὐδεὶς διέκοψε τὴν διάβασιν μας καὶ οἱ περισσότεροι οὔτε ἐστράφησαν νὰ ἴδουν ποιοι ἦσαν οἱ ξένοι ποὺ ἐπεγνοῦσαν.

Ἄντοι τοῦ εἴδους ἡ εὐγενής νομέλεια καὶ ἡ ἀριστοκρατικὴ ἀδιαφορία ἔχει καὶ τὰ δυσάρεστά της.⁷ Οἱ Κερκυραῖοι ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῆς φύσεως νωθρός, βραδύς, μὴ ἀγαπῶν τὴν ἐργασίαν. Καὶ ἡ Κέρκυρα ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς ἀνήκει σήμερον εἰς τοὺς Ἡπειρώτας. Οἱ ἀνθρώποι αὐτοί, ἐπικύνδυνοι γέντονες, διαπεραιοῦνται ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ἔηράν καὶ εἰσχωροῦν εἰς τὰς στενωποὺς τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰς ἔξοχάς, καὶ ἀναρριχῶνται εἰς τὰ ὑψηλὰ χωρία, θεμελιοῦντες παντοῦ τὴν ἐμπορικήν των δύναμιν. Ἀλλά ἡ Κέρκυρα εἶναι πτωχὴ καὶ μετ' δλίγον δὲν τοὺς φθάνει πλέον. Τότε συναθροίζουν τοὺς καρποὺς τῆς ὑπομονητικῆς, ἐπιμόνου καὶ ἀδιαλείπτου ἐργασίας των καὶ μᾶς ἔχονται εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ συνεχίσουν τὸν ταμιευτικὸν των ἄγωνα.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Κερκυραῖοι, δπως οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, ἀπολαμβάνουν τὸν ἥλιον, τὴν ἔξοχήν, τὸν ἀέρα, τὴν φύσιν. Αἱ ἔλαῖαι, ἀποτελοῦσαι τὸ μόνον εἰσόδημα τῆς νήσου, πνίγονται εἰς τὰς ἀκάνθας τὰς δποίας ἀφήνει ἡ ἀμέλεια νὰ φυτρώνουν μεταξὺ τῶν σεβαστῶν αἰωνοβίων δένδρων. Οἱ Κερκυραῖοι δὲν ἀπελπίζεται τὸν χρειάζονται τόσον δλίγα διὰ νὰ ζήσῃ, καὶ περιμένει τὴν εὐτυχίαν τοῦ τόσον μακράν ἀπὸ τὸν ἔλαιων δώστε, δσον δλίγον καὶ ἀν τοῦ δώσῃ κουρασμένη εἰς τὸν ἄγωνα μὲ τὰς ἀκάνθας ἡ ἐληά, τοῦ εἶναι ἀρκετόν.

Ἡ πόλις τῆς Κέρκυρας ἀποτελεῖ δλόκληρον μουσεῖον, καὶ τὸ Μουσεῖον τὸ δποῖον κατέχει μίαν αἰθουσαν τοῦ Γυμνασίου, δπερ ὑπῆρξεν ἡ προΐφημος Ἰόνιος Ἀκαδημία τοῦ Γκίλφορδ, εἶναι τὸ δλιγώτερον σημαντικὸν τὸ δποῖον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Κέρκυρα.

Ἐνας περίπατος εἰς τὴν πλατεῖαν, ἔπειτα ἀπὸ τὴν παραλίαν ἡ δποία ἀπολήγει εἰς τὰ

παλαιὰ βενετικὰ τείχη — τὰ Μουράγια — φθάνει διὰ νὰ δεῖξῃ δλόκληρον τὴν Κέρκυραν. Οἱ Κερκυραῖοι εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τὴν Σπιανάδα των καὶ ἔχουν δίκαιον νὰ εἶναι ὑπερήφανοι. Ἡ θέα ἀπὸ τὴν πλατεῖαν αὐτὴν δὲν εἶναι εὐρεῖα καὶ ποικίλη δπως ἡ θέα ἀπὸ τὸ Ζάππειον. Ἀλλά ἡ Σπιανάδα εἶναι τὸ λεύκωμα εἰς τὸ δποῖον δλαι αἱ ἐποχαὶ ἔχουν θέση τὰς ὑπογραφάς των.

Ἀπέναντι, τὸ φρούριον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, βαρὺ καὶ ὁγκώδες μεσαιωνικὸν κτίριον, τὸ δποῖον χωρίζεται ἀκόμη μὲ τὴν διώρυγα ποὺ τὸ ἀπέστα ἀπὸ τὴν ἔηράν εἰς στιγμὰς κινδύνου. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ ὑγρασία ἐμάυρισαν τὰ τείχη τοῦ φρούριον καὶ ἡ ἀντίθεσί του πρὸς τὸν δεξιὰ λόφον τῆς Γαρίτσας, καταπράσινον καὶ ἀνθηρόν, καταλήγοντα εἰς τὸ κατάλευκον χωρίον Μπενίτσες, ἀποτελεῖ μίαν ἀνέκφραστον ἐνχαροστησην τοῦ ὄφθαλμοῦ. Τὸ φρούριον τοῦ ἀγίου Γεωργίου καὶ τὸ φρούριον τῆς νησίδος Βίδο ἀποτελοῦν τὴν πολεμικὴν Κέρκυραν. Τὸ πρῶτον ἔχει ἀκόμη τὸν στρατῶν του, τὸ νοσοκομεῖον του, τὰς φυλακάς του, καὶ τὸ πρωτὶ ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις του διαληπτικής ἔξυπνης τὴν κοιμωμένην Κέρκυραν. Τὸ Βίδο ἔχει μόνον τὰ ἐρείπια τοῦ φρούριον κατεδαφισθέντος ὑπὸ τῶν Ἀγγλών καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐφύτωσε τώρα εἰδηνικωτάτη γεωργικὴ σχολή.

Εἰς τὴν Σπιανάδαν τὰ μνημεῖα εἶναι δυσαναλόγως ἀρθρονα. Ἡ Γαληνοτάτη Βενετικὴ Δημοκρατία ὑψωσεν ἔνα εἰς τὸν περιόφημον ναύαρχον Σούλεμπουργ, «ζῶντος αὐτοῦ» διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς νήσου ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ο ναύαρχος παρίσταται δρυτιος, βλέπων πρὸς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὴν δποίαν ἥρχετο δ ἐχθρός. Ὁ ἀγιος Σπυρίδων ἐμφανισθεὶς καθ' ὑπνους, ὑπέδειξεν εἰς τὸν ναύαρχον τὴν νίκην. Ἡ Κέρκυρα ἐνθυμεῖται τώρα περισσότερον τὸν ἄγιον, τὸν δποῖον βλέπει σπανίως, παρὰ τὸν ἥρωα τὸν δποῖον ἔχει διαρκῶς ἐμπρός εἰς τὰ μάτια της.

Ολίγον μακρύτερα ὑψοῦται τὸ μνημεῖον τοῦ Μαίτλανδ, ναΐσκος δλόκληρος, ἵωνικοῦ ουθμοῦ, ἐπ' ὄνδρα τοῦ Μαίτλανδ τὸ ἄγγιον διοικητοῦ, ὃστις συνέδεσε τὸ δνομά του μὲ τὸ Ἱόνιον σύνταγμα, μὲ τὴν ὑποδοχὴν εἰς τὴν Κέρκυραν τῶν ἐκουσίων ἐξορίστων τῆς Πράγας, πωληθείσης ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Τὸ μνημεῖον τοῦ Γκίλφορδ δὲν εἶναι τόσον προσιτὸν εἰς τὴν θέαν, κρυμμένον δπως εἶναι μέσα εἰς τὰ φυλλώματα τοῦ κήπου. Ὁ περίφημος προύτανις τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, παρίσταται δρυτιος καὶ εἶναι ἔργον τοῦ γλύπτου

Ἀπέργη. Λέγεται δὲ δτι προωρίζετο διὰ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ κλεισμένος εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦ Ἰονίου Γυμνασίου.

Εἰς τὴν Σπιανάδαν εὑρίσκετο μέχρι πρὸ δλίγον ἀκόμη καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ λόρδου Δούγλας, μαρμάρινος ὀβελῖσκος, τὸ δποῖον ἐσχάτως ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἐπιφρονή τοῦ χρόνου. Ὁ λόρδος Δούγλας ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς καλλιτέχους διοικητὰς τῆς Κέρκυρας. Ἡ διοίκησί του ἐκεὶ ἐστημειώθη καὶ μὲ παράδοξον γεγονός. Ὁ Δούγλας ἦτο συγγενής τοῦ Σκώτου Δούγλας, τὸν δποῖον ἀναφέρει εἰς τὸ μυθιστόρημά του δ Οὐάλτερ Σκώτη, καὶ ἐπομένως εἰς τὸ μελόδραμά του «Λουκία τοῦ Λαμερούδο» δ Δονιζέτης. Ὁταν ἔξετελέσθη τὸ μελόδραμα εἰς τὴν Κέρκυραν, τὸ θεωρεῖον τοῦ Δούγλας ἔμεινε κενὸν καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐννοήσαντες δτι τὸ ἔργον δὲν εὐχαρίστει τὸν διοικητήν των, τὸ διέγραφαν ἀπὸ τὸ δραματολόγιον τῶν θιάσων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀρμοστείας τοῦ Δούγλας. Ἀργότερα δταν ἔλειψεν δ Δούγλας οἱ Κερκυραῖοι ἀπεξημιώθησαν, καὶ ἡ «Λουκία» εἶναι ἀπὸ τὰς μελοδράματα τὰ δποῖα ἔγιναν δημοτικώτερα εἰς τὴν φιλόμουσον νήσον.

Καὶ εἰς συμπλήρωσιν δλων αὐτῶν τῶν μνημείων ἰδοὺ τὸν ἄγαλμα τοῦ Καποδίστρια, προστιθέμενον εἰς τὴν μαρμαρίνην σύτην βιβλιοθήκην. Ὁ πρῶτος τῆς Ἐλλάδος πολιτικὸς παρίσταται δρυθιος, τυλιγμένος εἰς τὸν κλασικὸν πλατύν μανδύαν, βυθισμένος εἰς σκέψεις.

Δὲν εἰδα τὰς κατακόμβας καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ ἴδω τὸ μωσαϊκὸν τὸ δποῖον ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μετεφέρομη εἰς τὸ μουσεῖον. Εἰδα δμως εἰς τὴν ώραίαν πύλην τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἔνα «Χριστὸν πάσχοντα» τὸν δποῖον δὲν θὰ λισμονήσω ποτέ. Οἱ Κερκυραῖοι δὲν τὸν γνωρίζουν η δὲν τὸν ἐπλησίασαν, δπως συμβαίνει δς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἐντοπίους. Ὁλον δμως τὸ μυστήριον ποὺ ἀναδίδεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πλαισιώνει τόσον ὑπερόχως τὸν μεγάλον μάρτυρα, δστε δ πίναξ αὐτὸς ἥλθε στιγμὴ ποὺ μὲ ἐβύθισεν εἰς μυστικισμὸν καὶ εἰς ἔκστασιν.

Τῷ δντι αἱ κορινθιακαὶ του στῆλαι ἀποδεκνύουν δτι πρόκειται περὶ ἀρχαίου ὑθνικοῦ ναοῦ, καὶ ἡ στεφάνη στολισμένη μὲ βυζαντινὸς σταυρούς πείθον δτι καὶ ἐδῶ ἡ νέα ὑρησκεία ἐνεθρονίσθη εἰς τὰ λείφατα τῆς παλαιᾶς. Εἰς τὴν αὐλὴν σώζεται τὸ χαρακτηριστικὸν μάρμαρον τῶν τουρκικῶν τάφων. Οἱ Τούρκοι ἵσως ἐκεὶ περαστικοὶ ἀπὸ τὴν νήσον, ἔψαλαν τὸν ὑμνον τοῦ Μωάμεθ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡ δποία ἀντήχει ἀπὸ τοὺς νησίους τοῦ Ἰησοῦ. Τέλος δὲν τὸν επένω τῆς Βενετίας εὑρίσκεται σφηνωμένος ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἰσόδον.

Ἡ παράδοσις λέγει δτι ἡ Παναγία τῆς Παλαιοπόλεως, μετεβλήθη εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ὑπὸ Κέρκυρας, κόρης τοῦ Βασιλέως τῆς νήσου, ἀσπασμένης τὸν χριστιανισμὸν καὶ καταδιωχθείσης ὑπὸ τοῦ πατρός της. Μὲ τὴν παράδοσιν ταύτην συνδέεται καὶ ἡ παράδοσις περὶ κατακομβῶν, τὰς δποίας ἀναφέρει καὶ δ ἰστορικὸς βαρόνος Ἐμ. Θεοτόκης.

Δὲν εἰδα τὰς κατακόμβας καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ ἴδω τὸ μωσαϊκὸν τὸ δποῖον ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μετεφέρομη εἰς τὸ μουσεῖον. Εἰδα δμως εἰς τὴν ώραίαν πύλην τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἔνα «Χριστὸν πάσχοντα» τὸν δποῖον δὲν θὰ λισμονήσω ποτέ. Οἱ Κερκυραῖοι δὲν τὸν γνωρίζουν η δὲν τὸν ἐπλησίασαν, δπως συμβαίνει δς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἐντοπίους. Ὁλον δμως τὸ μυστήριον ποὺ ἀναδίδεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πλαισιώνει τόσον ὑπερόχως τὸν μεγάλον μάρτυρα, δστε δ πίναξ αὐτὸς ἥλθε στιγμὴ ποὺ μὲ ἐβύθισεν εἰς μυστικισμὸν καὶ εἰς ἔκστασιν.

Ἐνας πράσινος ὡκεανός, τὸν δποῖον συνταράσσει δ ἀνεμος εἰς μυροβόλα κύματα, χωρίζει τὴν πόλιν τῆς Κέρκυρας ἀπὸ τὸ Ἀχίλλειον. Ἀσπρος καὶ εὐθὺς καθηρικὸς καθὼς εἶναι δ δρόμος θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἔνας πελώριος δφιος γλυστρῶν μέσα εἰς τὴν πρασινάδα. Εἰς μίαν καμπήνη τοῦ δρόμου αὐτοῦ, δπου φαίνεται σκαρφαλωμένον τὸ Γαστοῦρι, ἐμφανίζεται ἔξαφρα τὸ Ἀχίλλειον.

Ἐνας λευκὸς δγκος, δεσπόζων τῆς πρασινῆς ἐκτάσεως ἀνακύπτει ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Δεξιὰ ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου ἀποτόμως κοπεῖσα διὰ νὰ εὐθυνθῇ τὸ δροπέδιον, ἔμεινε στεφανωμένη μὲ μίαν δέσμην ἐλαιῶν. Ὁπίσω οἱ Ἀγιοι Δέκα, εἰς τὴν πλευρὰν χλοεροῦ βουνοῦ, ἀποστέλλουν τὴν κατάνυξιν τῆς καμπάνας τοῦ ἐσπερίνου.

Ἀριστερὰ ὅλη ἡ πεδιάς, κατάφυτος πλίνη

φύσεως ἀκολάστου καὶ παραγωγικῆς, μὲ παραδόξους, κυματισμοὺς τοῦ ἐδάφους, μὲ ὅλας τὰς ἐναλλαγὰς καὶ τὰς ἀποχρώσεις τοῦ πρασίνου, καὶ εἰς τὸ βάθος ἡ πόλις μὲ τὰ φρούρια καὶ τὰ κωδωνοστάσια τῆς κλεισμένα ἀποτόμως ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σιλουέτταν τοῦ Παντοκράτορος, ἀτενίζοντος μὲ νοσταλγίαν τὰ ἀδελφικὰ ἀπότομα ὅρη τῆς Ἡπείρου ἀπὸ τὰ ὄποια τὸν ἔχωρισεν μία ἔξαφνη γεωλογικὴ μεταβολή.

Οὐλὴ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐπιβολὴ καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ λεπτότης καὶ ἡ διαιγεία τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ αἱ μυρωμέναι πνοαὶ καὶ τὸ βαθὺ μυστήριον τῆς ἐλευθέρας φύσεως, ὅλα συνηθροίσθησαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὡς διὰ νὰ δείξουν τί κατορθώνει. διὰ τοὺς εὐνόουμένους τῆς ἡ πλάσις.

Καὶ ἐνῷ ὁ ἐπισκέπτης πολλαπλασιάζει τὰ μάτια του καὶ ἐντείνει τὴν ἀντίληψιν του προσπαθῶν ν' ἀποτυπώσῃ εἰς μίαν πλάκα τῆς ψυχῆς τὴν εἰκόνα, μία βαρεῖα μεσαιωνίζουσα θύρα κυλίεται μὲ δυσκολίαν εἰς τοὺς στρόφιγγάς της καὶ ὁ ἐπισκέπτης εἰσέρχεται εἰς τὸ παλάτι τῆς Αὐτοκρατορίσσης.

Εἶναι ἀρά γε ἡ βαθύτατα πληγωθεῖσα μητρικὴ καρδία, ἡ ὄποια ἔξελεξε τὸν τόπον αὐτὸν ὡς ἔρημητήριον, ἡ μᾶλλον πρέπει νὰ δεχθῶμεν διτὶ μία θεία ἔμπνευσις, ἐπιφοιτῶσα κάποτε εἰς τὰς ἐκλεκτὰς ψυχάς, ἐσταμάτησε εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὴν θλιμμένην βασίλισσαν, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ κτίσῃ ἐκεῖ τὴν φωλεάν της;

Ο ὁρūλος τῆς κτίσεως τῆς Κωνσταντινούπολεως διηγεῖται, διτὶ ἔνας ἄγγελος προηγήθη τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ διέρχομενος μὲ τὴν φομφαίαν τὰ δραὶ τῆς νέας πόλεως. Υποπτεύομεν διτὶ ὅταν ἡ Ἐλισσάβετ ἀνερρύχθη εἰς τὸ Γαστοῦρι, ἔνας ἀγγελος πάλιν, ἵσως ὅχι μὲ φομφαίαν, πιθανότατα μὲ ἕνα ἄνθος εἰς τὸ χέρι, ὑπέδειξεν εἰς τὴν πλάνητα τὸ μέρος ὃπου ἔπρεπε νὰ ὑψώσῃ τὸν ὁραιότερον ναὸν τῆς λύπης. Καὶ μᾶλλον ἔτσι, ὑπὸ μίαν μυστηριώδη ἔμπνευσιν, πρέπει νὰ δεχθῶμεν διτὶ ὑψώθη τὸ δύνειρον ἀντό, ναὸς λατρείας τῆς φύσεως καὶ τοῦ καλοῦ.

Διότι προγματικῶς πουθενά δὲν αἰσθάνεται κανεὶς τὸ ἴδαινικὸν νὰ τὸν διαπερνᾷ ἀπὸ ὅλους τοὺς πόρους τῆς ψυχῆς, ὅσον εἰς τὸ ὑψος ἐκεῖνο τῆς ἀπολύτου σιγῆς, τῆς ὑπερτάτης ἡρεμίας, τῆς ἀταράκτου γαλήνης, εἰς τὸ ὑψος αὐτὸ ποὺ νομίζει κανεὶς χωρισμένον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπρόσιτον εἰς τὰ πάθη των, ἀφθαστον ἀπὸ τὰς κακίας των, ἀμόλυντον ἀπὸ μίση καὶ ἀπὸ βέλη καὶ ἀπὸ δηλητηρία. Ωρισμένως δὲν ἀπέχει

πολὺ ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν πορυφήν ἐκείνην, καὶ ὅταν ἀκούεται ὁ κώδων τοῦ ἐσπερινοῦ τῶν Ἱαγίων Δέκα, ἐνθύμιζει διτὶ κάποτε ἔνας ἀνθρώπος, ὃ Ἱακὼβ ἀνήλθε τολμηρὸς τὴν κλίμακα εἰς τὸ τελευταῖον σκαλοπάτι τῆς ὅποιας τὸν ἐπερίμενεν ὁ Θεός.

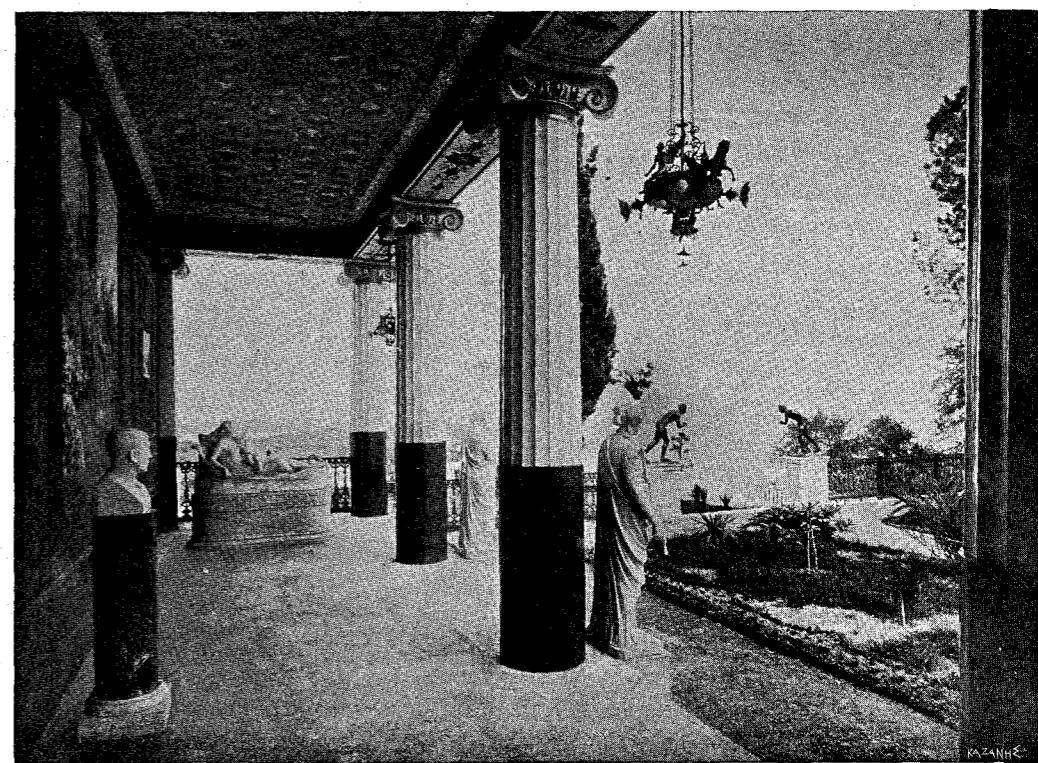
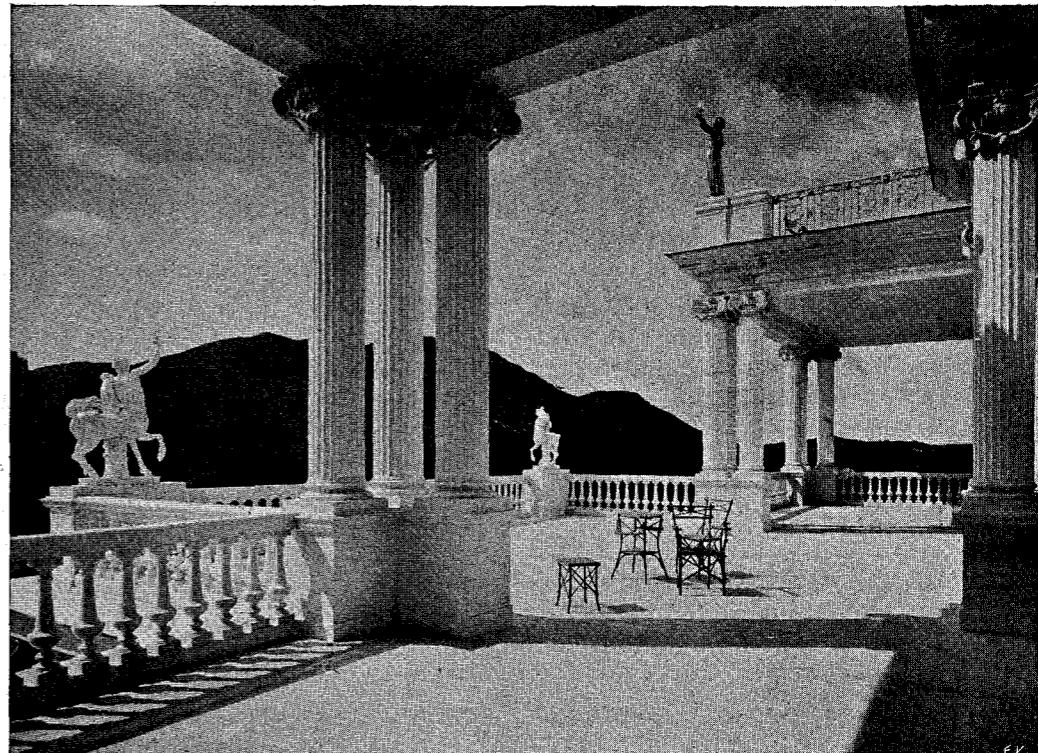
Εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν ἀλληλογραφίαν τοῦ δυστυχοῦ Λουδοβίκου Β'. τῆς Βαναρίας, τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡγεμόνος τῶν χρόνων μας, ὑπῆρχον ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν τῆς Ἐλισσάβετ, εἰς τὰ ὄποια διεκρίνετο προγματικὸς ὁ ζωντανώτατος ἔρως πρὸς τὸν Ἀχιλλέα. Δὲν ἡξεύρω ἀν τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ εἶναι ἵκανὰ νὰ πείσουν διτὶ προγματικῶς ἡ ὀλίγον ἀνισόρροπος αὐτοκρατορικὴ διάνοια ἡ συνάνθη παράδοξον πάθος πρὸς τὸν δημορικὸν ἥρωα. Ο ἐπισκέπτης δύμως τοῦ «Ἀχιλλείου» φεύγει ἀποκομίζων τὴν πεποίθησιν διτὶ ἡ Ἐλισσάβετ ἡτο ποτισμένη μὲ θαυμασμὸν πρὸς τὸν ὁραῖον υἱὸν τῆς Θέτιδος.

Δὲν εἶναι μέγαρον οὔτε ἔπαυλις ἀπλῇ τὸ «Ἀχιλλείον» εἶναι μία ὑψηλὴ προσφορὰ πρὸς τὸν ὑπέροχον ἀρχηγὸν τῶν Ἀχαιῶν ὅπως ἐκεῖναι ποὺ προσέφεραν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸν Δελφικὸν Ἀπόλλωνα ἀπὸ τὰ περσικὰ λάφυρα. Δὲν εἶναι οὔτε «τὸ παλάτι τῶν Ἔκβατάνων ἀπὸ χρυσάφι καὶ μετάξι» τοῦ Βεολαίν. Ο Μεσαιών δὲν διμιεῖ εἰς αὐτὸ δπως εἰς τὰς φανταστικὰς ἔπαυλεις τοῦ ἔκφύλου ἡγεμόνος τῆς Βαναρίας τοῦ συναντηθέντος μὲ τὴν Ἐλισσάβετ εἰς τὸ δρόμον τῆς ἀναζητήσεως ἴδαινικοῦ. Εἶναι ἔνας ναὸς ὑπέροχος τῆς φύσεως, δαμασθείσης ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον καὶ τοῦ ἀνθρώπουν ἀπλωθέντος εἰς τὴν φύσιν. Αν εἶναι ἀφιερωμένος ὁ ναὸς εἰς τὸν Ἀχιλλέα, τὸν Ἀχιλλέα πρέπει νὰ τὸν δεχθῶμεν ὡς μίαν ἐκδήλωσιν φυσιολατρικὴν ἀπὸ ἐκείνας ποὺ ἐνέπνευσαν τὴν θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου.

* * *

Η Κέρκυρα κοινωνική, φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνική, φέρει ἐπίσης ζωηρὸν τὸν ἀριστοκρατικὸν τύπον, τὸν γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις.

Μέσα εἰς στενὰς καὶ ἀκανονίστους ὅδους συναντᾶ κανεὶς παλαιὰ μέγαρα, τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ὄποιων παρουσιάζουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ εὐγενῶν ἀρχοντικῶν οἴκων. Οἱ Κερκυραῖοι εἶναι καλαίσθητοι εἰς τὴν διακόσμησιν. Εἰς τὰς ἀπογευματινάς των οἱ ἀνθρώποι φαίνονται ὡς σκιαὶ διακριτικαὶ πλανώμεναι μέσα εἰς μουσεῖον. Άλλα εἶναι διμιηταὶ ἔξυπνοι καὶ ἀφηγηταὶ χαριτωμένοι. Τὸ σαλόνι τῆς κυρίας

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Αμαλίας Θεοτόκη συγκεντρώνει τακτικώτατα τὴν ἐκλεκτοτέραν κοινωνίαν τῆς νήσου.

Κάτω ἀπὸ τὴν στοὰν τῆς Σπιανάδας τὸ ἀπόγευμα, εἰς ὁρισμένην ὡραν, ἐμφανίζεται βαρὺς καὶ μεγαλόσωμος πρεσβύτης, ἐρχόμενος νὰ καθήσῃ εἰς τὴν ἴδιαν πάντοτε θέσιν τὴν ὅποιαν μὲ σεβασμὸν τοῦ φυλάττουν οἱ ἄλλοι. Εἶναι δὲ Μαρκορᾶς, σύγχρονος δόξα τῆς Κερκύρας, γέρων πλέον μὲ ἀραιάς τὰς ἐμπνεύσεις, χρειαζόμενος τὴν συγκίνησιν ἐνὸς μεγάλου οἰκογενειακοῦ γεγονότος διὰ νὰ ἀρμόσῃ εἰς ὡραίαν δμοικαταληξίαν μίαν κομψὴν καὶ χαριτωμένην ἴδεαν.

Καὶ ὅπισθεν τοῦ Θεάτρου, ἔκει περίπονος ὃπου ὑφοῦτο ἡ περίφημος Πόρτα-Ρεάλε, ἡ

κατεδαφισθεῖσα διὰ ν' ἀνοίξῃ ὁ δρόμος, εἰς τὸ ἀκρον πικρᾶς κομφοτάτης δενδροστοιχίας ἔχει τὸ ἐργαστήριόν του δὲ Γιαλλινᾶς. Μᾶλλον μουσεῖον παρὰ ἐργαστήριον. Διότι δὲ Γιαλλινᾶς ἐργάζεται εἰς τὸ ὑπαιθρον, εἰς τὰς ἔξοχὰς ὅπου πηγαίνει μὲ τὸ ἀμαξάκι του συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν ὥραιαν σύζυγον ἡ δοποία τὸν λατρεύει. "Ολη ἡ ἀπαλή, ἡ ἀβρά, ἡ διαφανής κερκυραϊκὴ φύσις ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν πίνακας τοῦ Γιαλλινᾶς καὶ σκορπίζεται εἰς τὴν Εύρωπην ὅπου αἱ ἐκθέσεις τοῦ Κερκυραίου καλλιτέχνου σημειώνουν αὐξάνουσαν διαρκῶς ἐπιτυχίαν. Ο καλλιτέχνης καὶ ἡ νήσος εἶναι σφιχτὰ συνδεδεμένοι καὶ εὐγνώμονες μεταξὺ των.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΗΚΥΘΟΝ

Ως πότε, τῆς θολές χορδὲς τῆς λύρας μου θὰ κρούης,
Ψυχή, ντυμένη τῆς αὐγῆς τὸ χρῶμα;
Ποὺ κλαίς κι' δπόταν σ' τὸν νασιό τῆς Ἰπποκρήνης λούης
Τὸ διάφανο κι' ἀσύλληπτό σου σῶμα.

Καὶ μὲς σ' τῆς νύχτες τῆς ὑγρές, ποὺ δὲ οὐρανὸς μοῦ λέει
Τὰ ἱερά τον μυστικά σ' τὸ αὐτί μου,
Καὶ τότε νιόθω μέσα μου τὸ δάκρυ σου νὰ φέγη,
Περίλυπη κι' ἀνήσυχη ψυχή μου.

Μὰ δπον κιὰν πάω, τοῦ πόνου σου βογγάει σιμά μου ἡ μπόρα,
Αἴχμαλωτος τῆς γῆς καὶ τῶν στοιχείων,
Καὶ ἡ χαμένης μου χαρὲς γίνονται θλίψεις τώρα
Σ' τὴν ἀσωστη πηγή σου τῶν δακρύων.

Γιὰ τὴν ζωή σου σ' τὴν ζωή πάντα βαθειὰ θλιμμένη
Βρῆκαν σιμά σου θάρατον ἡ αὔρες τοῦ Ζεφύρου
Κι' ἀπὸ τὸ νέκταρ, ὡς ψυχή, τοῦ πόνου μεδυσμένη
Νὰ λυκνισθῇ μὲ ἀφησεις μες' σ' τοὺς παλιοὺς τοῦ ἀπείρου.

"Ωχ, ὑφασμένη μὲ ὄνειρα σὲ δύχτια χωματένια,
Σ' ἔνα κλωνάρι ἀδύνατο τοῦ πρύνον στηριγμένη,
Σ' τῶν σπλάχνων μου τὰ τρίσβαθα σκορπᾶς τώρα τὴν ἔννοια
Αφοῦ κὲ ἔσει τὸ πέλαγος τῆς λησμονιᾶς προσμένει.

Τὸ κῦμα σου τ' ὀλάφιοιστο σ' τὰ σύνεφα μὲ ὑψώνει
Μεγάλο καὶ στυγνὸ σὰν τ' ὄνειρό μου,
Κ' ἔνας δεσμός, Ὁκεανέ, κρυφός θὰ μᾶς ἐνώρη
Γιὰ νὰ βοιτίζῃς ἔτοις σ' τὸ πλευρό μου.

Σώπα, καὶ θάρρῳ πλάγι σου νὰ κοιμηθοῦμε ἀντάμα
Σ' τὴν ὑστερονή τὴν ἐκπνοή τοῦ χρόνου!
Παιὶ κι' οἱ διάρρημα κρύψαντα τοιγάρω μας τὸ κλάμα
Ἄπ' τὺς ἀστείρευτες πηγὲς τοῦ πόνου.

Θυμᾶσαι; σοῦ εἶπα πῶς βραχὺ θὲ νὰ εἶνε τ' ὄνειρό μας,
Βραχύ, σὰν νύχτιον δραμα, ποὺ ἡ χαρανγὴ ἀφανίζει,
Καὶ μοῦ εἶπες—"Οχι, τ' ὄνειρο θὰ μένη σ' τὸ πλευρό μας,
Τὸν πόνο τῆς ἀγάπης μας γλυκὰ ν' ἀποκοιμίζῃ—

Μὰ ἐγὼ ποὺ εἶδα σ' τὴν ζωὴ δσα δὲν εἶδαν ἄλλοι
Καὶ πιὸ βαθειὰ μ' ἐθώπευσε τῶν θλίψεων δ πόνος
Σ' τὰ φροῦρα λόγια ἐγέλασα κι' ὠημένα ἐπῆρα πάλι
Περίλυπος τὸν δρόμο μου, δπως καὶ πρῶτα, μόνος.

Ω σύ, ἔξοχον ὄνειρον, ποὺ τ' ἄλλα ὄνειρα σβύνεις
Μὲ φῶτα ἀπὸ φωτιὰ πλημμυρισμένα,
Καὶ σ' τὴν ψυχή μου τὴν ὁργὴ τῶν οὐρανῶν πραῦνεις,
Πολύμυτα, ποὺ ἐθρόηνσα γιὰ Σένα.

Μὲς' σ' τὰ πυκνὰ φυλλώματα ποὺ κελαηδοῦν τ' ἀηδόνια
Καὶ μοῦ ἔνπνουν τὸν κοιμισμένο πόνο,
Μυσταγωγός σου θραύνω πιὰ μὲ τὰ ἔρεα τὰ κλώνια
Ο, τι μὲ δένει ἀκόμα μὲ τὸν χρόνο.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΕΝΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Οι Άλβανοι στην Ελλάδα από το 1320-1821 υπό Μ. Λαμπρουνίδου, πρώην βουλευτού.

Το ποιοῦτον τίτλον βιβλίον μόνον ξένος, και δὴ ἔκθεικῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα διακείμενος, ἡδύνατο νὰ γράψῃ, προκειμένου περὶ λαϊσκού, ὅστις, εἰσβαλὼν πρὸ ἐξ ἐκατονταετηρίδων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀδιάφορον πᾶς, οὕτε συνανεμίγη τελείως μετὰ τῆς κρατούσης ἐν τῇ χώρᾳ φυλῆς, οὔτε ἔξειδιωχθῇ, ὃς ἔξειδιωχθησαν οἱ εἰς αὐτὴν εἰσβαλόντες Βουλγαροί, ἀλλ' ἀποβαλὼν πᾶσαν ἵδεαν ἵδιας ἐθνικότητος, ξῆσεν ἐν Ἑλλάδι ὡς Ἑλλην, συνυπέφερε μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν πλειονότητος τῶν Ἑλλήνων, ὥσπερ καὶ ἐκεῖνοι, ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τοῦ Τούρκου, καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας μεγάλῳ ἀγῶνι ἔδρασεν ὡς Ἑλλην, καὶ ὡς τέλειος ἥδη Ἑλλην ἔξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἐν τῷ ἐλευθέρῳ ἐλληνικῷ ἔδάφει, νεμόμενος τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσοπολιτείας, ὡς ἐὰν ἦτο ἀνέκαθεν γηγενῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταῦτῃ.

Ἐλλην σωφρονῶν, ἔστω καὶ ἀπόγονος τοῦ λαϊσκού τούτου, δὲν ὄφειλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτην συγγραφήν, τείνουσαν νὰ δώσῃ ἐθνικὴν ὑπόστασιν διάφορον εἰς μικρὸν λαόν, 130 περίπου χιλιάδων ψυχῶν, εὐρισκόμενον ἀπὸ ἔξακοσίων ἥδη ἐτῶν ἐν τῇ ἐλληνικῇ γῇ, καὶ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς οἰκογενείας, ἥς ἐπὶ ἐξ ἥδη αἰῶνας ἀποτελεῖ ἀναπόσταστον μέλος, διότι αἱ λέξεις «Ἐλλην» καὶ «Άλβανός» εἶναι σημαντικαὶ δύο διαφόρων ἐθνοτήτων.

Τὸ πρᾶγμα Ἰσως θὰ ἥλλαζεν δψιν, ἐὰν οἱ Άλβανοι ἥσαν ἔθνος ἐνδοξότερον καὶ ἀριθμητικῶς ὑπέρτερον τῶν Ἑλλήνων. Συμβαίνει δομῶς ὅλως τὸ ἐναντίον. Ἰσως Μασσαλιώτης τις ἡδύνατο νὰ φιλοδοξήσῃ, διτὶ δὲν εἶναι Γάλλος, ἀλλ' ἀπόγονος τῆς θεμελιωσάσης τὴν Μασσαλίαν ἀποικίας ἐκείνης τῶν Φωκαέων, ἀλλ' ὁ ἐν Ἑλλάδι τυχῶν Άλβανός ὄφειλε νὰ καυχᾶται ὡς ἀναπόσταστον μέλος τῆς ἐλληνικῆς οἰκογενείας, νὰ θεωρῇ δὲ ἔχθρόν του πάντα ἐχθρουλεύμενον τὴν ἐλληνικὴν αὐτοῦ ὑπόστασιν, καὶ δὴ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, διτὶ ὁ Ἑλληνισμός, διὰ λόγους κατακτητικούς, πανταχόθεν ἐπιβούλευεται.

Δυστυχῶς ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ νέου ἐλληνικοῦ βασιλείου ἔπαισε καλλιεργούμενον καὶ ποτὶζόμενον τὸ μικρόβιον ἥ μᾶλλον τὸ μεγαλόβιον τοῦ ἐλληνικοῦ φανατισμοῦ, ἀπόδειξις δὲ τούτου ἥ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐθνικὴ ἥμῶν ἀβελτηρία, μία τῆς ὅποιας συνέπεια εἶναι καὶ ἡ

ἐκδοσις τοῦ ὑπὸ κρίσιν βιβλιαρίου τοῦ κ. Μ. Λαμπρουνίδου, πρώην βουλευτοῦ Ναυπλίας καὶ πρώην γενικοῦ γραμματέως τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος!

Πρὸ δύο καὶ ἐπέκεινα μηνῶν ἐστάλη εἰς τὸ γραφεῖον μου τὸ βιβλιαρίον τοῦτο, ἀλλ' ἀπέφυγον νὰ τὸ ἀναγνῶσω, ἵνα μὴ συγχισθῶ, καθ' ὃσον ἥμην. βέβαιος, διτὶ θὰ περιεῖχε πολλὰ τὰ πρὸς ζημίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δὲν ὑποπτεύομην δμῶς, διτὶ θὰ μὲ ἔθιγεν εἰς τὸ δμούσιον, διτὶ θὰ μὲ ἐπειραζεν ἀκριβῶς εἰς τὴν Ἡπειρον. Περιέμενον δὲ ν' ἀκούσω παρ' ἄλλων λεπτομερείας, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδεμίαν τοιαύτην ἥκουσα, ἐκτὸς τῶν συνηθισμένων περιποιητικῶν διαφόρων ὅλων τῶν ἀδηναϊκῶν ἐφημερίδων, εἰς ἢντος οὐδεμίαν ἔσταλη. Σημεῖον, διτὶ οὐδεμίαν ἔφημεροις τὸ ἀνέγνωσε. Καὶ μὲ ἐνέβαλε μὲν εἰς πειρασμόν τινα τὸ ἐνδιαφέρον, μεθ' οὗ ἐξήτει αὐτὸν διότι τὸ παρεπιδημῶν ἐνταῦθα ἐπιφανῆς φιλέλλην 'Άλβανὸς κ. Ἰσμαήλ-Κεμάλ-μπεης, ἀναγκασθέντα νὰ συνταράξω ὅλην τὴν πρὸ τοῦ γραφείου μου χαρτοσωρείαν ἵνα τὸ ἀνεύρω καὶ τῷ τὸ δώσω, ἀλλὰ δὲν ἥδυνάμην νὰ φαντασθῶ, διτὶ διὰ τοῦ φυλαδίου τούτου τοσοῦτον ἐπεβουλεύετο ἥ ἴδιαιτέρα μου πατρὶς Ἡπειρος, ἥς τὴν ὑπεράσπισιν ἀνέλαβον, μεθ' ὅλον τὸν ἐν Ἑλλάδι πνέοντα ἀλβανικὸν βιορρᾶν.

Εἰς τὴν ἐθνικωτάτην τῶν «Παναθηναίων» Διεύθυνσιν διφεύλω τὴν ἀνάγκην τῆς χαράξεως τῶν γραμμῶν τούτων, ἀναθέσασάν μοι «ὦς εἰδικὸν περὶ τὰ ἀλβανικὰ» νὰ κρίνω τὴν νέαν συγγραφὴν τοῦ κ. Μ. Λαμπρουνίδου, καὶ, ἢς τὸ δμολογήσω, προκρίνασάν με τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἴστορικῶν, οἴτινες ὄφειλον αὐτεπαγγέλτως νὰ λαμβάνωσι τὸν λόγον, πολὺ δὲ πεψισσότερον, διτὸν καλῶνται, προκειμένου περὶ ἔργων τῆς καθαρᾶς αὐτῶν δικαιοδοσίας.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπὸ ἔλεγχον βιβλιαρίου δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν κριτικὸν νὰ γράψῃ περισσότερα τῶν δσων ἔχει γράψει διηγηματικῆς ἴστορικῆς, καὶ διότι δὲν λόγω συγγραφεὺς εἶναι ὠριμωτάτης ἥλικίας, σοβαρός, καὶ πρώην, Ἰσως δὲ καὶ μέλλων, βουλευτής, καὶ διότι τὸ ἔργον του τοῦτο ἐξεδόθη δαπάναις τοῦ ἐν Πειραιεῖ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου τῶν Σπετσιωτῶν. Ἡτο ἀρά γε τόσον ἀπορος διηγηματικῆς συγγραφεύς, ὥστε νὰ μὴ δυ-

νηθῇ νὰ ἐκδώσῃ ὁ γραμματοκοντασέλιδον βιβλιαρίου μικροῦ σχήματος, ἥ ἡθέλησε νὰ ὠχρώσῃ τὴν συγγραφήν του διπισθεν γενναίων μὲν καὶ τιμίων ἀνδρῶν, ἀλλ' ἀνικάνων νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ τοὺς ὑπὸ αὐτῆς ἔξυπηρετημησομένους σκοπούς; Αφίνω τὸν ἀναγνώστην ἐλεύθερον εἰς τὰ συμπεράσματά του.

Ἡ Ἑλλὰς δυστυχῶς εἶναι χώρα, ἔνθα δύναται νὰ γράψῃ ἔκαστος δι τιθέλει ἀνεξέλεγκτως, καὶ πρὸ πάντων ἴστορικὰς μελέτας, διότι τὰ τοιούτου εἰδους ἔργα προσάπτουν εἰς τὸν συγγραφεῖς των δόξαν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, χάρις εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἴστορικῶν μας καὶ ἵδια τῶν εἰδικῶν τῆς ἴστορίας καθηγητῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. κ. Π. Καρολίδου, Σ. Λάμπρου καὶ εἰς τινος ἄλλου, οἵτινες εἶχον τὸ ίερὸν καθῆκον νὰ ἐξελέγχουν τὰ διάφορα ἴστορικὰ συγγράμματα τῶν αὐτοσχεδίων ἴστορικῶν συγγραφέων, ἐπαινοῦντες τὰ ἄξια ἐπαίνου καὶ παρέχοντες αὐτοῖς τὸ κῦρος τοῦ τίτλου των, ἥ κατηγοροῦντες τὰ ἄξια κατηγορίας ἥ τέλος διορθοῦντες τὰ ἐσφαλμένα. Ἐπρεπεν οἱ κ. κ. ἴστορικοί μας, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, νὰ ἔξασκωσιν εἰδος ἐπιστημονικῆς λογοκρισίας, αὐτοτρόπας μάλιστα, διότι δπως ἔχουσι τὰ καθ' ἥμᾶς πράγματα σήμερον, πᾶν δημοσίευμα ἴστορικῆς ἥ ἐθνολογικῆς φύσεως δύναται μὲν νὰ ὠφελήσῃ ἥ νὰ μὴ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ δύναται, τὸ σπουδαιότερον, καὶ νὰ ζημιώσῃ, διὰ τῶν ἐν αὐτῷ τυχὸν ὑπαρχουσῶν ἀνακριβεῶν. Δὲν ζημιοί διὰ τῶν καταστήσης αὐτῆς ἀσύλων καὶ καταφύγιον, καὶ καταστήσης αὐτῆς πατρίδα του, ὡς τὴν κατέστηση πράγματι ἐπὶ ἐξ δλους αἰῶνας, συμπαθῶν καὶ συμπράξας μετὰ τοῦ δλου Ἑλληνισμοῦ, ὡς γνήσιον τῆς Ἑλλάδος τέκνον; Διατί οἱ Άλβανοι οὗτοι τοῦ κ. Λαμπρουνίδου, ἐὰν ἀληθῶς ἥσαν Άλβανοι, ἐπολέμησαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἐπιταετοῦς ἀγῶνος τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας ἔξισου κατὰ τῶν τουρκικῶν στρατιῶν τοῦ Κιουσταχῆ, δισον καὶ κατὰ τῶν ἀλβανικῶν τοῦ Ὁμερο-Βρυώνη, τοῦ Μουσταφά-πασσᾶ τῆς Σκόδρας, τοῦ Μουσταφῆ Κιαφεζέη καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατευθείσης τότε Άλβανίας;

Ἀκριβῶς ἐν τούτῳ ἔγκειται τὸ σφαλερόν, τὸ ἐπιζήμιον τῆς περὶ ἥς πρόκειται συγγραφῆς, μάλιστα γραφείσης ὑπὸ ἐλληνικῆς κειρός. Εένος τις, ὡς δι Φαλμεράση, ἡδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτην τινὰ συγγραφήν, χάριν ἔξυπηρετήσεως τούτου ἥ ἐκείνου τοῦ ἀνθελληνικοῦ σκοποῦ, ἀλλ' Ἑλλην οὐδέποτε. Ο Ἑλλην δὲν ἔχει συμφέρον νὰ διατυπωθεῖ διὰ τῆς δημοσιότητος, συκοφαντῶν τὴν μὲν πατρίδα του, ὡς μὴ κατοικουμένην ὑπὸ ἀκραιφνῶς δμογενοῦς πληθυμσιοῦ, τὴν δὲ ἴστορίαν του ὡς μὴ γνησίως ἐλληνικήν, καὶ ὡς ἐνεχομένων ἐν αὐτῇ ἔστιν τὸν λόγον, πολὺ δὲ πεψισσότερον, διτὸν καλῶνται, προκειμένου περὶ ἔργων τῆς καθαρᾶς αὐτῶν δικαιοδοσίας.

Διὰ τῆς συγγραφῆς του δμως ταύτης δ. κ. Λαμπρουνίδης, ἀπὸ ἥ ἀπὸ σκοποῦ, ἐπιχειρεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἀλβανικὴν ἴστορίαν, καὶ μικράν τινα

Ἄλβανίαν ἐντὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος! Φαλμεράση δὲ δόξαν Ἰηλώσας, γράψει δι τοιούτης Ελληνες τῆς Πελοποννήσου ἐδέχθησαν ἀπαντεῖς ἀλβανικὸν αἷμα καὶ συνεπῶς, ἐὰν θελήσῃ τις ν' ἀνεύρῃ ἔνα καν γνήσιον Ἑλληνα ἐν Πελοποννήσῳ, θὰ εὑρεθῇ εἰς πολὺ δύσκολον θέσην, μὴ δυνάμενος οὐδὲ ἔνα ν' ἀνεύρῃ! Ιδού δι σχετικὴ περικοπή:

... «**Ἡ τοιαύτη ἐπιμιξία** ('Αλβανῶν καὶ Ελλήνων) ἐκτὸς τοῦ δι τοιούτης συνεπλήρωσε τὸν ἐκ τῶν τελευταίων τουρκικῶν ἐπιδρομῶν (δι συγγραφέως φαντάζεται τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Αλβανῶν ἐν Πελοποννήσῳ (1320) μεταγενεστέραν τῆς κατακτήσεως ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων!!!) εἰς ἄκρον ἀραιωτάτην πληθυσμὸν τῆς χώρας, μετήγγισεν ἄμα καὶ εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ αἷμα ἀρήγον, δι περ ἡ μαραίων δουλεία εἰχε διαφθείρει (!) (Σελ. 10 στιχ. 1-4). "Αρα τὸ ἐλληνικὸν αἷμα εἶναι μὴ ἀρήγον, Ἰσως καὶ πρόστυχον!

Ἐνταῦθα δι συγγραφέως νοθεύει δχι μόνον τὸ ἐλληνικώτατον αἷμα τῶν Πελοποννήσων, ἀλλὰ καὶ τὴν λογικὴν τοῦ ἐλληνικοῦ Συντακτικοῦ.

Δὲν ἀρνοῦμαι, δι τοιούτων περὶ τὰς πληθυσμὸν τῆς χώρας, μετήγγισεν ἄμα καὶ εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ αἷμα ἀρήγον, δι περ ἡ μαραίων δουλεία εἰχε διαφθείρει. Ἐπρεπεν οἱ κ. κ. ιστορικοί μας, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, νὰ ἔξασκωσιν εἰδος ἐπιστημονικῆς λογοκρισίας, αὐτοτρόπας μάλιστα, διότι δπως ἔχουσι τὰ καθ' ἥμᾶς πράγματα σήμερον, πᾶν δημοσίευμα ἴστορικῆς ἥ ἐθνολογικῆς φύσεως δύναται μὲν νὰ ὠφελήσῃ ἥ νὰ μὴ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ δύναται, τὸ σπουδαιότερον, καὶ νὰ ζημιώσῃ, διὰ τῶν ἐν αὐτῷ τυχὸν ὑπαρχουσῶν ἀνακριβεῶν. Δὲν ζημιοί δι τοιούτης αὐτῆς ἀσύλων καὶ καταφύγιον, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν τῆς καταστήσης αὐτῆς Άλβανίας;

"Αρα, οἱ ἐν τῇ ἐλευθέρῳ Ἑλλάδι ἀλβανόγλωσσοι οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν μὲ τὴν ἀλβανικὴν ήσαν Άλβανοι, ἐπολέμησαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἐπιταετοῦς ἀγῶνος τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας ἔξισου κατὰ τῶν τουρκικῶν στρατιῶν τοῦ Κιουσταχῆ, δισον καὶ κατὰ τῶν ἀλβανικῶν τοῦ Ὁμερο-Βρυώνη, τοῦ Μουσταφᾶ-πασσᾶ τῆς Σκόδρας, τοῦ Μουσταφῆ Κιαφεζέη καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν τῆς καταστήσης αὐτῆς Άλβανίας;

Καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὴν ἀρχήν, ὡς πρὸς τὸν σκοπόν, τῆς συγγραφῆς τοῦ ὑπὸ λόγῳ ἴστορικοῦ ἔργου, ἥδη δὲ δις ἐξετάσω

κῆς, οὕτε μετὰ τῆς ἀληθείας, οὕτε μετὰ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἀποσπάσματα τῶν ὅποιων ἀφειδῶς παρενείρει πρὸς πτόχιν, ἀκριβῶς ἵνα συγκαλύψῃ τὴν ἴστορικήν του γυμνότητα. Ἀποσπῶ μερικὰς περικοπὰς ἐκ τοῦ βιβλιαρίου του τούτου ἵνα καταστήσω ἀπτότερα τοῖς ἀναγνώσταις τὰ κατὰ τοῦ Ἐλληνισμοῦ ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἡπείρου καὶ τῶν Ἡπειρωτῶν συγγραφικὰ ἀδικήματα τοῦ κ. Λαμπτουνίδου.

«Μία τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀνὰ τὰς ἑλλη-
νικὰς χώρας ἀμφότου βαρβαρικῶν μετανα-
στεύσεων ὑπῆρξε κατ' ἔκσαρτοις ἥκιστα δυ-
νήκεστος καὶ πως εὐεργετικὴ διὰ τὸν Ἑλ-
ληνισμόν. Ἀπ' αὐτὸν ἔτι τῶν ἀρχῶν τῆς
ΙΔ.' μ. Χ. ἐκανονιστατηριόδος, περὶ τὸ ἔτος
1320, φυλὴ εὔρωστος, φυλὴ νομάδων, ἀπό-
γονος τῶν μενεπτολέμων Χαόνων ἢ Θεο-
πρωτῶν καὶ τῶν προελλήνων Σελλῶν :

«οἱ περὶ Δωδώνην δυσχείμεδον οἰκέ ἔθεντο¹»
ἕπδο λιμοῦ καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν ἐλαν-
νομένη, διέσχισε τὸν δρυμοὺς καὶ τὰς δια-
σφάγας τοῦ Πίνδου, τὸν Ζυγόν, καὶ ἔξεχύθη
ἀδρόβως εἰς τὰ εὐεπίβατα πεδία τῆς ἑριβώ-
λακος Θεσσαλίας, ἐνθα καὶ κατεσκήνωσεν.
Οἱ Ἀλβανοί, Σκιτετάροι, ὡς ἀνομάζετο δ φε-
ρέοικος οὗτος λαός, φεύγοντες τὰς πενι-
χρὰς τῆς κοιτίδος αὐτῶν νάπας, εἰσέβαλον
τότε εἰς τὴν θεσσαλικὴν γῆν, τὸ πρῶτον
μὲν ἀραιῶς, ἐπὶ σκοπῷ διαρπαγῆς . . . (Σελ. 5.)

Διὰ τῆς περικοπῆς ταύτις ἀποφαίνεται καὶ διδάσκει ὁ συγγραφεὺς διὰ τῶν ἴστορικῶν του γνώσεων, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν δύο συνεχῶν μεγάλων τῆς Ἡπείρου τμημάτων, Χαονίας καὶ Θεσπρωτίας, τῶν σχηματιζουσῶν τὸ δλον τῆς παραλίου ἐκτάσεως τῆς χώρας, ἀπὸ τοῦ Κεραυνίου Ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ Κόλπου καὶ τῆς περὶ τὴν Δωδώνην χώρας κατῳκεῖτο προϊστορικῶς, ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Δευκαλίωνος, ὑπὸ Ἀλβανῶν, Σκιτεπάρο, καὶ ὅτι ἔξ Ἡπείρου, ὡς ἀπὸ ἀρχικῆς κοιτίδος, ὠρμήθησαν αἱ κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα μ. Χ. ἀνὰ τὴν Θεσπαλίαν τὸ πρῶτον καὶ μετέπειτα ἀνὰ τὴν λοιπὴν. Ἐλλάδα ἀλβανικαὶ ὄρδαι. "Ωστε, κατὰ τὸν π. Λαμπρυνίδην, τὸν νέον τοῦτον ἴστορικὸν ἀστέρα τῆς σημερινῆς Ἐλλάδος, οὕτε ἦ Ἡπειρος μετὰ τῆς Δωδώνης της ὑπῆρξε ποτε ἐλληνικὴ χώρα, οὕτε οἱ Ἡπειρῶται Ἐλληνες!"

¹ «Ζεῦ ἀνὰ Δωδωναῖς, Πελασιγυέ, τηλόθι ναῖσσον,
«Δωδώνης μεδέων δυσχειμέδον» ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ
«σοὶ νέονσ’ ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι».

Ομήρου Ἰλιάδος ΙΙ. στιχ. 233-235

αλλ' ἔκεινη μὲν Ἀλβανία, οὗτοι δὲ Ἀλβανοί !
Ἐνῷ οριῶς δὲ Πτολεμαῖος ἀναφέρει: «**Ἄρχα**
Ελλάδος ἀπὸ Ωρωπαῖς.» Ομοίως καὶ διο-
νύσιος δὲ Περιηγητής: «**Ωρωπήν φ' ὑπὲρ αἰαν**
ἐνθα ἐρείδεται Ελλάδος ἀρχὴ», ἀτινα σημαί-
νουν, διτι ή Ἐλλὰς ἀρχεται ἀπὸ τῆς Ωρωπίας,
δηλαδὴ ἀπὸ τῆς συνορευούσης μετὰ τῆς Χιμά-
ρας ἐπαρχίας, ητις ἔχοντις μενευν δῶς δριον μεταξὺ
Ἐλλάδος καὶ Ἰλλυρίας. Καὶ δῶς νὰ μη ἥρκουν τ'
ἀνωτέρω, δι' ἑτέρας συνεχοῦς παραγγόρφου, (σελ.
6 στιχ. 15 καὶ ἐφ' Ἑσῆς) έτι μᾶλλον ἔξασφαλί-
ζει τὴν ίδεαν τῆς ἡπειρωτικότητος τῶν εἰς Θεο-
σαλίαν ἐπιδραμόντων Ἀλβανῶν :

«**Οἱ λιποπάτριδες οὗτοι νομάδες (Ἀλβα-**
νοί) οὐδὲ εἰς τὰ νέα αὐτῶν σκηνώματα ἔ-
τυχον τινὸς ποθητῆς ἱσυχίας, ἦν ἐπεδίωκον,
φεύγοντες τὴν δυσχελευτον (διμηρικὸν ἐπίθετον
ἀποκειστικὸν τῆς Διωδώνης) πάτριον γῆν . . . »

Τοὺς δὲ σήμερον καλουμένους Τσιάμηδες ἐν
'Ηπείρῳ, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τυγχάνουσιν
ἔλληνόγλωσσοι, δύντες ἔλληνικάτατοι καὶ ὅρθο-
δοξοὶ χριστιανοί, οἵ δὲ ἔτεροι ἡμίσεις, "Ἐλλη-
νες καὶ αὐτοὶ καὶ ἔλληνόγλωσσοι, οὐχὶ πρὸ πολ-
λοῦ ἔξομάσαντες τὴν πάτριον θρησκείαν, διμι-
λοῦντες, ἐκτὸς τῆς ἔλληνικῆς, καὶ τὴν ἀλβανικήν,
λόγῳ τῆς ἔξομάσεως, φρονεῖ ὅτι ὀνομάζονται
Άρναοστατοί καὶ προηλθόν ἐκεῖ ἐκ τῆς πέραν
τοῦ Ἀφίου χώρας, τῆς Ἀλβανίας ! Ίδου ἡ σχε-
τικὴ περιοπή :

«Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τοὺς ἡμετέρους τούτους ἐλληνοαλβανὸν πληθυσμούς... πρὸς τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Ἀφού προελθούσας βαρβάρους δρ-δὰς τῶν ἔξι λαμπσμένων Τσάμηδων καὶ Μπε-κιάρηδων (ἄγγωντον αὐτὸ τὸ ὄνομα εἰς τὴν ἀλβανολογίαν) τοὺς κοινῇ καλούμενους Ἀρ-ναούτας» (! !)

Κατὰ τὸν ἀλβανολόγον τοῦτον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος κ. Λαμπτονίδην, ἡ "Ηπειρος ἐκαλεῖτο καὶ καλεῖται . . . Ἰλλυρίς! Ιδοὺ καὶ πάλιν ἡ σχετικὴ περικοπή ἐν σελ. 65:

«Οι Ἀλβανοί, οἵ τε ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν Κεραυνίων δρέων, τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν Ἡπειρον οἰκοῦντες, τὴν ποτὲ Ἰλλυρίδα . . .»

Χάριν συντομίας παραλείπω πλείστας ιστορικάς ἀνακριβείας, χονδροειδεστάτας μέν, ἀλλ' ἀζημήσιους τῷ Ἑλληνισμῷ.

Αλλὰ δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν δικαίωσε τὴν μανίας τοῦ πατέρα τῆς ξένους γνησιωτάτους Ἑλλήνας. Δὲν γνωρίζω τί συμβαίνει ἐν αὐτῷ. "Αλλοτε, πλείστους δύσους, φέροντας τὸ δύνομα τοῦ

«Ιατρού» ἀπεκάλυψεν ὃς ἀπογόνους τῶν... Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας! Μακρὰ πραγματεία του, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ κ. Κ. Φ. Σχόκκου, μαρτυρεῖ περιτράνως τοῦτο. 'Ἐν αὐτῇ ἀναφέρεται, ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκ Λακεδαιμονίου ἀρχιγγός Γιατράκος ἦτο ἀπόγονος τῶν Μεδίκων, ὃς καὶ ἄλλοι ἀκόμη Ιατρίδαι καὶ Ιατρόποιοι. Διὰ τὸν κ. Λαμπρουνίδην πᾶς "Ἐλλην, ὅστις ἔχει τὸ ἀτύχημα νὰ φέρῃ ὄνομα μὲ τὴν φίλαν τοῦ Ιατροῦ", εἶναι ἀπόγονος τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας! Διατί νομίζετε; Διότι ἡ λέξις **Μέδικοι** ἢ **Medici** σημαίνει **Ιατροί!** Καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ "Ἐλληνες, οἱ ὃς Μέδικοι συκοφαντηθέντες, ἐτήρησαν σιγὴν ἰχθύος!" Ισως καὶ νὰ ἥχαριστήθησαν! Εἰς τοιοῦτο σημεῖον ἀφιλοπατρίας περιέστημεν, ὅστε ν' ἀνταλλάσσωμεν τὸν ἔθνισμόν μας ἀντὶ ξένων ὄνομάτων!

Αλλὰ τὸ προσγινόμενον ἔκ τῆς συγγραφῆς ταύτης ἀδίκημα εἶναι μέγα διὰ τὴν Ἡπειρὸν, ἥτις εἶναι οἱ μεγαλείτερος σκοπὸς βολῆς διαφόρων φυλλαδατῶν, τῶν ἐπαγγελλομένων εἴτε τὸν ἴστορικόν, εἴτε τὸν γεωγράφον, εἴτε τὸν χαρτογράφον ἐν Ἑλλάδι. Δυστυχῶς τὰ ἀντεθνικὰ ταῦτα δημοσιεύματα περιβάλλει ἐνίστε διὰ τοῦ κύρους τῆς καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίσημος ὑπηρεσία τῆς ἐπισήμου Ἑλλάδος, πόλλα τῶν ὅποιών χαρακτηρίζουσι τὴν Ἡπειρὸν ὡς Ἀλβανίαν καὶ τοὺς Ἡπειρώτας ὡς Ἀλβανούς, ἀτινα δυστυχῶς μίαν ἡμέραν θὰ καταλήξωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Ἡπείρου! Διότι, τίνι τρόπῳ θὰ πονέσωμεν καὶ θὰ διεκδικήσωμεν χώραν τινὰ ὡς ἡμετέραν, ὅταν ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν ἀποκαλούμεν μη ἐλληνικήν; Ἡ ἀλβανομανία σήμερον εἶναι ἡ ἐλληνικὴ γύνσος τῆς ἐπογῆς. Ὁπως ποδὲ εἰκοσαε-

χοντία τῶν δύο ἐνδόξων νήσων Ὅδρας καὶ Σπετσῶν, ἥτις διφέκει καὶ ἐκυβέρνα ἀριστοκρατικῶς τοὺς κατόκους αὐτῶν, οὗσα δίγλωσσης, διμιλοῦσα δηλονότι ἐλληνιστὶ μὲν ἐν τε τῷ οἴκῳ καὶ τῇ διοικήσει, ἀλβανιστὶ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ.

Ο π. Λαμπρούνιδης, ἐνῷ ἐν τῇ σελίδῃ 69 τοῦ βιβλιαρίου του μᾶς παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀλβανοῦ τῆς Πελοποννήσου, κατ' οὐδὲν διαφέρουσαν, ὡς πρὸς τὴν ἀμφίεσιν, τῆς εἰκόνος τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Καραϊσκάκη, τοῦ Μακρῆ καὶ παντὸς ἄλλου κατὰ ξηρὰν Ἐλληνος ἀγωνιστοῦ, ἐν τῇ 15 μᾶς λέγει, διτὶ «οἱ Ἀλβανοὶ τῆς Ἀργολίδος ὥκησαν τὰς ἐγγὺς ἀργολικὰς νήσους Ὅδραν καὶ Σπέτσας καὶ Πόρον, ἐρήμους κατοίκων ἀπὸ πολλοῦ διατελούσας ..» Ἀν ἀληθῶς αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν ἔρημοι, γεννῶνται δύο οὖσιώδεις ἀπορίαι:

1η: Πώς οι συνοικήσαντες τάς νήσους ταύτας Αλβανοί, οι φέροντες ως ένδυμα τὴν φουστανέλλαν, ἀπέβαλον αὐτὴν καὶ ἐνεδύθησαν τὴν ἑνετικὴν βράκαν;

Καὶ 2α : Πῶς ἄνθρωποι ὅρεινοι, οἵτινες ἀλβανοί οὗτοι, μετεβλήθησαν ἀμέσως εἰς ναυτικούς;
Ἄλλασσει λαός τις τὸ ἐθνικόν του ἔνδυμα; Μεταβάλλεται αὐτομάτως ἀπὸ ὅρεινοῦ εἰς ναυτικόν;
Τὰ ἑρωτήματα ταῦτα γεννῶσι τὴν σκέψιν: ἢ δτὶ αἱ εἰρημέναι νῆσοι δὲν ἦσαν ἔρημοι, ἢ δτὶ σὺν τοῖς Ἀλβανοῖς τῆς Ἀργολίδος, συνφ-

Αλλὰ καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ὁ σημερινὸς ἀνταγωνισμὸς ἐν Μακεδονίᾳ, ἀνταγωνισμὸς μέχρι θανάτου, μεταξὺ Ἑλληνισμοῦ καὶ Βουλγαρισμοῦ, πολλοὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων θὰ ἐφιλοδό- κισθησαν μετὰ τῶν Ἀλβανῶν τούτων καὶ ἐλληνικοὶ ναυτικοὶ πληθυσμοὶ βρασοφόροι, ἐκ δὲ τοῦ συνοικισμοῦ τούτου οἱ μὲν Ἀλβανοὶ ἐδιάχθησαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν ναυτικὴν τέχνην,

παραλαβόντες καὶ τὴν ναυτικὴν ἐνδυμασίαν, οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν ἀλβανικὴν παρὰ τῶν Ἀλβανῶν ὡς μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι. Τὸ δὲ οἱ Ἀλβανοὶ οὗτοι ἐδιάχθησαν τὴν ναυτικὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὡς μισθωτοὶ πλουσίων Ἑλλήνων καραβοκυραίων, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ, καθ' ὅσον δὲ ἀλβανικὸς λαὸς οὐδέποτε ἥδυνήθη νὰ ἰδρύσῃ μέχρι σήμερον ἀλβανικὴν ναυτιλίαν, ἢν καὶ μέγα μέρος τῆς Ἀλβανίας περιβρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἢν καὶ ἡ παράλιος αὔτη Ἀλβανία εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν ναυτικωτέρων λαῶν τοῦ κόσμου, τῶν Δαλματῶν, τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων.

"Ισως ἡδύνατο νὰ εἴπῃ τις, διτὶ ἡ βράκα ἡτο τὸ ναυτικὸν τῆς ἐποχῆς ἐνδυμα. Πολὺ καλά, ἀλλ' ὁ θῆλυς κόσμος τῶν νήσων τούτων, διτὶ δὲν κατεγίνετο εἰς τὰ ναυτικά, διατὶ ἡλλαῖς τὴν πάσιγνωστον ἀλβανικὴν περιβολὴν πρὸς τὰ γνωστὰ γυναικεῖα φορέματα, τὰ ὑδραιώτικα;

'Εὰν δὲ κ. Λαμπρυνίδης φρονῇ τὸ ἐναντίον, δὲν ἔχει νὰ μᾶς εἴπῃ ἡ διτὶ οἱ Ἀλβανοὶ μετήρχοντο τὸν ναυτικὸν ἐν ταῖς κορυφαῖς καὶ ἐντὸς τῶν κοιλάδων τῶν ὁρέων τῆς Ἀλβανίας, καὶ διτὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔφερον ἐπ' ὄμοι καὶ τὰ καράβια των, ἔζωθεν μὲν φοροῦντες τὴν φουστανέλλαν, ἔσωθι δὲ τὴν βράκαν!

'Εὰν ὑπάρχῃ χώρα, ἐν τῷ τὸ ἐθνικὸν αἰσθημα ἔχει ἐκπέσει σήμερον, ὅσον ἐν οὐδεμιᾷ ἀλλῃ, αὔτη εἶναι ἡ Ἑλλάς. 'Ο σημερινὸς Ἑλλην, ἐν μὴ μετ' εὐχαριστήσεως, ἀλλ' οὐτε καὶ μετὰ δυσαρεσκείας ἀκούει παρὰ ἔνων καὶ Ἑλλήνων, διτὶ δὲν εἶναι Ἑλλην, ἀλλὰ Φράγκος, Ἀλβανός, Σλανός, Ἀθίγγανος καὶ διτὶ ἀλλο. Τοῦτο εἶναι σημείον τῶν καιρῶν, διτὶ βαίνομεν μοιρολατρικῶς πρὸς τὴν καταστροφήν, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶμεν. 'Εξ ὅλων τῶν περιοίκων λαῶν μόνον οἱ Ἑλληνες στέροιμεθα σήμερον ἐθνικοῦ φανατισμοῦ, οἱ ὁφείλοντες νὰ σεβώμεθα περισσότερον τὴν καταγωγήν μας. 'Ο ὑπὲρ πάντας ἡμᾶς περισσότερον πονέσας διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ κ. N. Καζάνης, ἐν τινὶ τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ διαλέξεων περὶ Μακεδονίας, ἔρρηξε κραυγήν, συστήσας τὸ ἐθνικὸν μῆσος κατὰ τῶν ἐπιβούλευσόντων τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν δίκαια. 'Εγώ, ζητῶ κατὶ διλγότερον: τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν δίκαια, πρὸς τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν ὄνομα, πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν καταγωγήν. "Έχοντες τὸ ὕψιστον προνόμιον τοῦ κόσμου νὰ εἴμεδα Ἑλληνες, δὲν πρέπει νὰ καταδεχώμεθα νὰ μᾶς λέγουν, νὰ μᾶς συκοφαντοῦν ἔστω καὶ ὡς ἀπογόνους βασιλέων μὴ Ἑλλήνων! Οἱ Ρωμοῦνοι, κράμα

τῶν βαρβαρικωτέρων νομάδων λαῶν τοῦ κόσμου, καυχῶνται διὰ τὸν ἐθνισμόν των! Οἱ Βούλγαροι ἀπόγονοι ἀγρίου μογγολικοῦ φύλου καὶ ἀμεσώτερον τῶν Κρούμων καὶ τῶν Σκυλλογιάνηδων, ἐπαίρονται ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταγωγῇ των! Τὸ ἔδιον καὶ οἱ Ἀλβανοί, οἵτινες καὶ σήμερον ἀκόμη οὖτε ἐθνικὴν ἴστορίαν ἔχουν, οὖτε γράμματα, οὖτε ἐθνικὴν ὑπόστασιν, δουλεύοντες τὴν Τουρκίαν ὡς μισθοφόροι ἐπὶ ζημιά τῆς ἑαυτῶν ἐθνικότητος· δὲ Τούρκος, ἔρωτώμενος, ἐάν εἴναι Τούρκος, ἀποκρίνεται ἀγερώχως:

—Δέξα τῷ Θεῷ, Τούρκος εἴμαι! ("Αλλὰ σιούκιον, Όσμανλῆμ").

'Ως σημεῖον τῶν καιρῶν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ κατέχουσα ἡμᾶς ἀπαραδειγμάτιστος ἐπιείκεια πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας τὴν Πατρίδα καὶ τὰ κοινά. 'Ο λιποτάκτης τοῦ στρατοῦ, οἱ διάφοροι Ἀποστολάκοι δημόσιοι ταμίαι, οἱ διάφοροι δολοφόνοι Μήχηδες ἀξιοῦνται τῆς περιθάφεως ἡ τῆς συμπαθείας τοῦ κοινοῦ: «δ καημένος». Δὲν ἔμαθομεν ἀκόμη ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ νὰ θεωρῶμεν καὶ ἀτομικὸν ἔχθρὸν πάντα ἀδικοῦντα τὸ Κοινόν ἢ τὴν Πατρίδα. Απολέσαμεν πᾶν ἐθνικὸν ἴδαινον. Θέλοντες νὰ εἴπωμεν, διτὶ εἴμεδα τίμιοι ἡ γενναῖοι, λέγομεν:

—«Ἐγώ, εἴμαι Ἀρβανίτης!»

Θέλοντες δὲ νὰ θαυμάσωμεν ἐλληνικὴν τινὰ καλλονήν, ἥνπερ οἱ φύλοι μας Ἰταλοὶ χαρακτηρίζουσι μὲ τὰς λέξεις «τίρο γρεco» λέγομεν:

—Γυναῖκα βλάχα!

Ἐντύχημα διὰ τὸν συγγραφέα τοῦ ἔξ οῦ ὅτι ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ γράψωμεν πάντα τὸ ἀνωτέρῳ δημοσιεύματος, διτὶ τυγχάνει Ἑλλην, ἢ τούλαχιστον πολίτης τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀλλως, ἐὰν ἡτο τούλαχιστον Ρωμοῦνος, ὅταν ἐλάμβανε τὴν τύχην τοῦ Λαζαρέσκου Λεκάντα, ἀλλοτε Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις προπαγανδικοῦ ρωμουνικοῦ γυμνασίου, διτὶς, διότι ἐτόλμησε νὰ γράψῃ, διτὶ ἡ Ρωμουνία οὐδὲν κέκτηται ἐν Μακεδονίᾳ, Ἀλβανίᾳ καὶ Ἡπείρῳ θετικὸν κεφάλαιον, καὶ διτὶ δέον νὰ συνεννοήθῃ μετὰ τῶν Ἑλλήνων, πρὸς οὓς ἀποκλίνουσι πάντες οἱ αὐτόθι λεγόμενοι Κουτσόβλαχοι, (ἐκτὸς τῶν ἐμισθῶν τῆς ιρωμουνικῆς Προπαγάνδας, οἵτινες θὰ δημολγῶσιν ἑαυτοὺς Ρωμούνους, ἐφ' ὅσον θὰ λαμβάνωσι παρὰ τῆς Προπαγάνδας τὸν μισθὸν των, μεταπήδωντες δὲ εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων, εὐθὺς ὃς παύσῃ ἡ μισθοδοσία των) ἐφονεύθη ἐν τινὶ καφενείῳ τοῦ Βουκουρεστίου ὑπὸ τινος Ρωμούνου, ἀνθωθέντος πανηγυρικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ ταῦτα, χαρα-

κτηρισθείσης τῆς πράξεως του ὡς ἐθνικῆς!

Καίτοι δ' ἐν Μακεδονίᾳ δὲν ὑπάρχουσιν ἡ ἐξωνημένα τινὰ ωμουνικά κεφάλαια, ἐν τούτοις ἡ ωμουνικὴ Κυβέρνησις κατώρθωσε νὰ διδάξῃ εἰς τὸν λαόν της, διτὶ ἡ Μακεδονία ἀποτελεῖ μέρος τῆς Μεγάλης Ρωμουνίας, καὶ οὐαὶ εἰς τὸν τολμήσοντα νὰ εἴπῃ τὸ ἐναντίον! 'Απὸ τοιαύτης ἀπόψεως ζηλεύω καὶ τὸν φόνον τοῦ Λεκάντα καὶ τὴν ἀθωωτικὴν ἀπόφασιν τοῦ ωμουνικοῦ δικαστηρίου. 'Η σημερινὴ Ἑλλὰς ἀλλάζει μαθήματα ἐθνισμοῦ τούλαχιστον παρὰ τῶν Ρωμούνων!

"Ἐχομεν ἀνάγκην ἐθνικῆς κατηχήσεως, ἐθνικοῦ ἐγωισμοῦ, ἐθνικοῦ φανατισμοῦ, ἐθνικοῦ

μίσους, ὡς ἐδίδαξεν δὲ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ κ. Καζάνης, καὶ οὐδὲ δυνάμενα νὰ καταστῶμεν ποτὲ ἐθνικῶς ὑγιεῖς, ἐὰν δὲν ἀποκτήσωμεν τὸν ἐθνικὸν ἔγωισμόν καὶ τὸ ἐθνικὸν μῆσος. Τότε, καὶ δὴ τότε μόνον δὲν θὰ βλέπωσι τὸ φῶς δημοσιεύματα ὡς τὸ περὶ οὗ δὲ λόγος, καὶ πολλὰ ἄλλα ὑπάρχοντα δυστυχῶς, οἱ δὲ τυχὸν δρᾶσται τοιούτων ἀντεθνικῶν συγγραφῶν θὰ ἐπισύρωσι καθ' ἑαυτῶν σκληρὰν τὴν ἐθνικὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τότε μόνον θὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, διτὶ ἐμοφρώθημεν ἐθνικοῦ σκληρού πληροφορίαν. Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΔΥΟ ΔΑΚΡΥΑ

I

Γύρω στὸ καλοίσκιωτο τραπέζι στὰ πράσινα βάθη τοῦ κήπου τοῦ σπιτιοῦ μας ἐκάλεσα προκήθες, τὶς ἀπόκορης, τοὺς φύλους μου μὲ τὶς φιλενάδες των σὲ γλέντι. Τὰ ποτήρια ἥσαν γεμάτα κρασί, οἱ καρδιὲς ἔχειλιζαν ἀπὸ τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς κι ἀπάνω στὰ μαλλιά μας εἴχαμε πλέξει διοικέδες καὶ ρόδα.

Γελῶντας προσκαλέσαμε μὲ σπονδεῖς στὸ ξεφάντωμα τοὺς θεούς. "Ἐνα φιλὶ ἔχυθηκε γύρω μας. Κι ἐνοιώσαμε, ἔξπυνησαν ἀπὸ τὸν πέτρινον ὑπὸ των οἱ Μεγάλοι θεοὶ κι ἐκατέβηκαν χαρούμενοι ἀπὸ τὶς μετόπες καὶ τὰ διαζώματα τοῦ Παρθενῶνος κ' εἴχαν σταθεῖ χαμογελῶντας ἀνθρώπητοι ἀποτάνω μας.

Κι ἔγερναν ὅμορφες οἱ γυναῖκες μὲ βλέφαρα ἀργοκίητα ἀπὸ τὸ ἀνάλαφρο χάδι τοῦ Διόνυσου κι ἐμίλοισαν κρυφὰ μὲ τοὺς ἀγαπητημένους των — κι ἐκοκνίζαν. Τὸ τραγούδι ἀναψε στὰ χείλη μᾶς κόρης κ' ἡ φλόγα διαδόθηκε σ' διοικέδες ταῦτα καὶ τὰ μέτωπα σφιχτοφιλούνταν ἀπὸ λουλουδένια στεφάνια — ρόδα καὶ μενεξέδες. 'Ο θρίαμβος τῆς ζωῆς λαμποκοπούσεν ἀπάνω στὰ κορμά των — σὰν ἥλιος.

Κι ἐσυλλογούμονυν, ἐσυλλογούμονυν: Πόσα χείλη κόκκινα, κατακόκκινα, θάπιαν ἀπὸ κείνο τὸ λαγήνι — πόσα χείλη σαπημένα τώρα . . .

Κι μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μ' ἔσυρε στὸν χορό.

"Η ἀγάπη μου ἔγυρε κι ἔνοιωσα μυρωδιὰ ρόδων καὶ μενεξέδων καὶ μοῦπε:

— Σήκω νὰ χορέψῃς κι Ἐσύ.

Καὶ μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μ' ἔσυρε στὸν χορό.

"Η νύχτα ἥρθε κι ἐκείνη στὸ γλέντι κι ἐβρήκε τοὺς ἄλλους θεούς.

Καὶ μοῦπαν οἱ φύλοι μου:

II

Σὰν τὴν βασιλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ κάθε Σου λέξη πανώρηα μπαίνει μέσα μου καὶ στὰ χέρια της κρατεῖ τὰ κλειδιά τῶν στοχασμῶν καὶ

προχωρεῖ καὶ ἀνοίγει, καὶ ἀνοίγει ὅλες τὰς πόρτας τὰς διπλοκλειδώτες καὶ ξεχασμένες τῶν ἀρχνιασμένων παλατιῶν . . .

Προχθές τὸ βράδυ — θυμᾶσαι; γνῶ̄ζαμε ἀπὸ τὸ βουνό. Στὰ χέρια Σου κρατοῦσες κυκλαμίες κι ἀκουμπισμένη ἀπάνω μου προχωροῦσες ἀγάλια, ἀγάλια, κυττῶντας τὸ ἥλιογεφα.

Ἐστιάθηκες μιὰ στιγμῇ, ἀνέπνευσες βαθειά τὴν ψυχὴ τοῦ βουνοῦ — τὴν παρθένα μυρωδιὰ τοῦ θύμου — καὶ μούπες:

— Εέρεις τί ήθελα τώρα; ψωμί. Μελαψό
ψωμί.

Κι ἐγέλασες τὸ ὄμορφο, τὸ ἀσημένιο γέλιο
κι ἐπροχώρησες πάλι ὀξεῖγνοια καὶ δὲν ἔθυ-
μουσουν πλειά.

Κι ἐγὼ δὲν ἔμιλησα. Ἔσκυψα κι ἔνοιωθα τὴν φωνή Σου νὰ μπαινῃ σὰν τὴν βασιλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ στὴν ψυχή μου καὶ ν' ἀνοίγῃ καὶ ν' ἀνοίγῃ . . .

Καὶ εἶδα τὴν Ζωὴν μεστωμένην νὰ ὑψώνεται σάν δρῦς ἀπάνω στὸν κάμπο. Καὶ τὰ κάτασρα χωριὰ ποῦ κρέμουνται στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ καὶ κάτω τίς πράσινες, τίς λισκωμένες ορεματίες. Καὶ εἶδα τὰ φτωχικὰ τὰ ἥρεμα σπιτάκια καὶ τὸν καπνὸν ἀκίνητον ἀπάνω στὴ στέγη καὶ τὴν χωριατοποῦλα τὴν ὕμορφη καὶ ἥλιοφιλημένη μὲ γυμνὰ μπράτσα νὰ βγάνη τὸ φωμὶ τὸ μελαψὸν καὶ μυοισιμένο ἀπὸ τὸν μικρὸν

KAPMA NIPBAMH

Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΔΗΛΙΩΝ

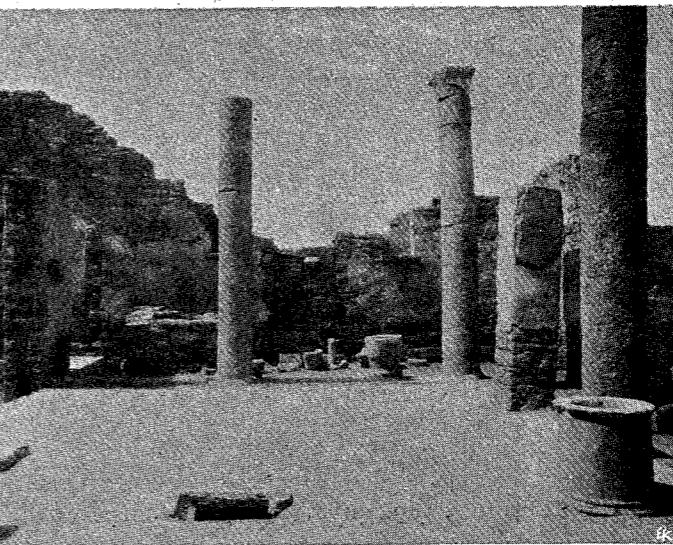
Είναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκα-
φαὶ αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι ἀπό τινων ἐτῶν ὑπὸ^{τῆς} ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς εἰς τὴν νῆσον
Δῆλον ἔφεραν εἰς φῶς σύνολον οἰνοδομημάτων
ἀρκετὰ ἐπιβάλλον. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν αἱ ἀνα-

σκαφαὶ περιωρίζοντο εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀπὸ τοῦ 1903 ὅμως αἱ ἐργασίαι, ὑπὸ τὴν ἀκάματον διεύθυνσιν τοῦ κ. Holleaux, διευθυντοῦ τῆς Γαλλικῆς Σχολής, ἔσχον ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῆς τῆς πόλεως τῆς Δήλου, ἡ δοπία περιβάλλει τὸ ἱερόν, ἡ δοπία ἔωσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ θεοῦ, καὶ κατὰ τὸν Ηὔον καὶ Πον αἰῶνα π. Χ., ἔσχεν λαμπρὰν περιόδον εὐημερίας. Ὄλα τὰ τμῆματα τῆς πόλεως, οἱ δρόμοι, τὰ σπίτια ποὺ κατέψυχον ἄλλοτε οἱ Δῆλιοι, ἀποχωρίζονται δὲ λίγον κατ' ὅλγον ἀπὸ τὰ χώματα ποὺ ἐπὶ αἰῶνας τὰ

φοῦρο τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὰ παιδάκια γύρω μὲ
τὰ μεγάλα μάτια ν̄ ἀπλώνουν τὰ χεράκια των
καὶ ν̄ ἀνοίγουν τὸ στόμα καὶ τὴ γριὰ μάννα
στὸ χαμηλὸ κατῶφλι νὰ κλωθῇ πολυλογοῦσα
καὶ γλυκόγελη τὰ προικιὰ τῆς ὥμορφης καὶ
ἡλιοφιλημένης.

Καὶ ἡ βασιλοποῦλα προχωροῦσε, προχωροῦσε μέσα στὴν ψυχή μου.

Καὶ εἰδα ἔναντι τὸ μικρὸ καμπαναριό μέσα στὰ κυπαρίσσια καὶ τὰ σκυφτά μέτωπα τὰ ὅργωμένα ἀπὸ τὴν κούραση μέσα στὸ ἐκκλησάκι καὶ τὶς ψαλμῳδίες νὰ ντύνωνται μὲ λιβάνι καὶ ν' ἀνεβαίνουν μπροστὰ στὶς Παναγίες τὶς χλωμὲς καὶ γύρω-τριγύρω στὰ δεντρά, τρεμουλιαστὴ στὰ φύλλα, χαδευτικὴ ἀπάνω στὶς στέγες τῶν χαμηλῶν σπιτιών, σιγανή κι ἀργοκυλοῦσα κάτω στὸν κάμπο καὶ παραπονιόρισσα μέσα βαθειὰ στὴν ψυχή μου ἄκουνσα ἔναντι τὴν ὅμορφη, τὴν ἀπόμακρη, ποὺ τὴν θαρροῦσα σύνησεν.

Eἰκὼν 1

έσιον, χρειώδη τοῦ καλλωπισμοῦ κ.τ.λ., δόλα αὐτὰ
έχουν συλλεχθῆ μὲ πολλὴν προσοχήν. Καὶ δὲν
πρέπει νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς πῶς δῆλη αὐτὴ ἡ ἐρ-
γασία ὑπῆρξεν ἀνωφελῆς καὶ χωρὶς ἐνδιαιφέ-
ρον. 'Απ' ἐναντίας, μόνον ἀπὸ τὰ μικρὰ αὐτὰ
μνημεῖα ἥμποροῦμεν νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβῆ
καὶ ἀληθῆ ἰδέαν τί ἦτο ἡ ἀρχαία ζωὴ.
Ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἡ προσοχὴ δλων ἦτο
ἐστραμμένη ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῶν ναῶν,
καὶ τῶν δημοσίων κτιρίων τῶν ἀρχαίων Ἑλ-
λήνων ενδίσκοντο ἐν ἐκτάσει πρὸ τῆς πλαστι-
κῆς ὁραιότητος τῶν ἔργων των, ἀλλὰ δὲν ἦ-
θελαν σχεδὸν νὰ φαντασθοῦν, πῶς καὶ αὐτοὶ
οἱ ἀνθρώποι κατέφησαν εἰς σπίτια ἀνάλογα
μὲ τὰ ἴδια μας, καὶ δτι εἶχον ἀνάγκην δλων
τῶν μικρῶν ἐκείνων ἀντικειμένων, τὰ δποια
χρησιμοποιοῦνται διόδη εἰς τὸν καθημερινὸν
μας βίον. 'Αναμφιβόλως εἰς τὴν Ἰταλίαν, αἱ
ἀνασκαφαὶ τῆς Πομπηίας ἐφώτισαν, κατὰ τρό-
πον ἀρκετὰ ἵκανοποιητικόν, δλον αὐτὸ τὸ μέ-
ρος τῆς Ἱδιωτικῆς ζωῆς τῶν ἀρχαίων ἀλλ' ἔλει-
πεν εἰσέτι ἐν Ἐλλάδι ἀνασκαφὴ ἵσης σπου-
δαιότητος. Εἰς τὴν Πριήνην, ἐπὶ τῆς παρα-
λίας τῆς Μ. Ἀσίας, εἰς τὴν Θήραν ἐκ τῶν Κυ-
κλαδῶν, είναι ἀλήθεια πῶς τελευταῖον ἐκαθά-
ρισαν μερικὰς Ἕλληνιστικὰς πόλεις, ἀλλὰ τὰ
μνημεῖα τὰ εὑρεθέντα ἐκεῖ καὶ ἀναγόμενα εἰς
τὸν Ἱδιωτικὸν βίον είναι ἐλάχιστα. Δι' ὅλα αὐτὰ
οἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Δήλου, ὅπου τὰ ἀντικείμενα
τῆς οἰκιακῆς χρήσεως εὑρέθησαν καὶ συνε-
λέχθησαν ἐν ἀφθονίᾳ, είναι ὑπὸ τὴν Ἱδιαιτέ-
ρων αὐτὴν ἔποψιν, μεγάλου ἐνδιαιφέροντος.

Χάρις εἰς αὐτὰς δυνάμεθα νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὰ Ἰδιαίτατά της ἀρχαίας ζωῆς· βλέπομεν τοὺς ὙΕλληνας τῆς ἐποχῆς ἔκεινης, ὅχι μόγον νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν ναῶν καὶ στοῶν καὶ νὰ στήνουν ἀγάλματα, ἀλλὰ καὶ ζῶντας τὴν Ἰδίαν ζωὴν μὲ ήμας, ἔχοντας τὰς αὐτὰς ἀνάγκας, πιεζομένους ἀπὸ δύμοις κα-
θημεοινὰς μικροφροντίδας.

Καὶ εἶναι οὐχ ἡττον σκοπὸς τῆς ἀρχαιολογίας, λίαν συχνὰ ψυχρᾶς καὶ νεκρᾶς, ἡ ἀναπαράστασις τοῦ παρελθόντος καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μικρὰς λεπτομερείας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀσχολίας τῶν ἀνθρώπων τὰς πλέον πεζάς.

Ἐκ τῶν προτέρων περιεμένου
τοιαύτης φύσεως εἰς τὴν Δῆλον.
Ἔτο γνωστὸν ὅτι τὸ ἐμπόριον τοῦ λιμένος αὐτοῦ κατὰ τὸ τέλος τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ρωμαϊκῆς κατακτήσεως, ἥτο πολὺ ἀνεπτυγμένον καὶ ὅτι ἀπὸ τὰς εὐφυώδους ἀποθήκας τῆς νήσου, δύον συνεκεντροῦντο τὰ ἐμπορεύματα ὅλης τῆς Ἀνατολῆς, ἥρχοντο καὶ ἐπρομηθεύνοντο οἱ Ρωμαῖοι ἔμποροι. Τὰ ἀρχαῖα κείμενα ὑπερεγκωμάτουν ἐπίσης τὸν δρείχαλκον τῆς Δήλου, ἀπὸ τὸν δοποῖον ἔχουν εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον κλίνας καὶ ὑποστηρίγματα τραπεζῶν ἀναφέρουν δὲ ἀκόμη καὶ πλεῖστα ἐργαστήρια κεραμευτικῆς πάντα ἐπιμαρτυροῦν ὅτι ἡ βιομηχανία ἥτο ἐξ ἵσου ἀνεπτυγμένη πρὸς τὸ ἐμπόριον. Ἔτο λοιπὸν φυσικῶτατον μερικὰ τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν ὅτι διετηρήθησαν μέχρις ἡμῶν.

Κάθε οἰκία εἰς τὴν Δῆλον, (εἰκὼν 1) ὅπως δῶλαι αἱ οἰκίαι τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς ἀπηρτήζετο ἀπὸ μίαν κεντρικὴν τετράγωνον αὐλὴν, συνήθως περιτριγυριζομένην εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς της ἀπὸ κίνονας, οἵ διοποῖοι ὑπεβάσταξαν ἔξωστην ἐκτεινόμενον δι' ὀλοκλήρου τοῦ ἀνω πατώματος. Εἰς τὴν αὐλὴν αὐτὴν μὲν ἐλεύθερον τὸν οὐρανόν, ἔδιδον δῆλα τὰ διαμερίσματα τῆς κατοικίας: τὰ δωμάτια τοῦ ὑπνου, τὸ μαγειρεῖον, αἱ αἴθουσαι τῆς ὑποδοχῆς καὶ τὰ ἄλλα. Τὸ ἔδαφος τῆς αὐλῆς καθώς καὶ τῶν διαμερισμάτων ἦτο πλακόστρωτον, πολλάκις δὲ ἐποικίλλετο μὲ μωσαϊκὰ ζωηρῶν χρωμάτων εἰς τοὺς τοίχους ἐπιχρίσματα χρωματισμένα ἀπομιμού-

μενα τὰς ποικιλοχρόους μαρμαρίνας πλάκας τῶν ἐλληνιστικῶν ἀνακτόρων, διαζώματα μὲ ἔγκαρπα, πρόσωπα πολλὰ διοῦ καταγινόμενα εἰς διαφόρους ἀσχολίας καὶ διάφορα ἄλλα διαζώματα ὡσεὶ ἀνάγλυπτα συνέτρεχον εἰς τὸν ἐσωτερικὸν στολισμόν. Πανταχοῦ ἦτο σκορπισμένος πλούτος χωμάτων τόσον πολὺ ἀμιλλώμενος μὲ τὸν εὔθυμον καὶ ζωηρὸν ἐλληνικὸν ἥλιον, μὲ τὸ κυανοῦν τῆς θαλάσσης, τὴν δοπίαν εἰς τὴν Δῆλον ἔχει κάνεις ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως. Μέσα λοιπὸν εἰς τοῦτο τὸ περιβάλλον θὰ ἔξετασμεν ἐν πρὸς ἐν δᾶλα τὰ οἰκιακὰ ἀντικείμενα τὰ δοπία διετηρήθησαν.

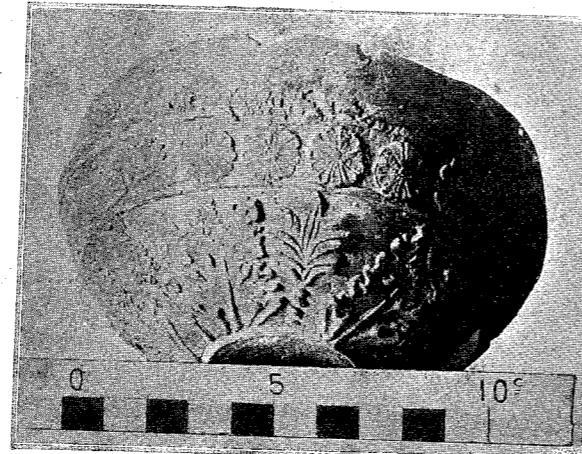
Καὶ θὰ ἀρχίσωμεν τὴν ἔξετασιν μας ἀπὸ τὰ εὐρήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς καθημερινῆς τροφῆς.

Διάφορα ἔργα λεῖα ἔχονται μένεναν διὰ νὰ ἀλέσουν τὸν σῖτον!.. Μερικοὶ μῦλοι ἀπὸ λάβαν, ἀπαρτιζόμενοι ἀπὸ δύο τεμάχια, ὃν τὸ ἐν στρεφόμενον ἐπὶ τοῦ ἑτέρου συνέτριβεν διὰ τῆς προσάψεως τοὺς παρεντεθειμένους κόκκους τοῦ σίτου ἔγκαθιδρυμένοι εἰς ὁρισμένον μέρος τοῦ οἴκου, ἐστρέφοντο διὰ τῶν χειρῶν δούλων, τῶν δοπίων τὰ πόδια ἔχουν ἀφῆσει ἐπὶ τοῦ πλακοστρώτου ἐδῶ κ' ἔκει ἵχνη φθορᾶς. Ἀλλαχοῦ πάλιν μεγάλα πέτρινα ἰγδία, τῶν δοπίων τὸ σχῆμα εὑρίσκεται εἰσέτι ἐν χρήσει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας· μικρὲς σκουτέλες (τριβλία) μὲ αὐτιὰ ἀπὸ μάρμαρον ἢ λάβαν, ἔχονται μένεναν ἀκόμη διὰ κοπάνισμα τῇ βοηθείᾳ γουδοχεριοῦ, ἔχοντος τὸ σχῆμα ἀνθρωπίνου δακτύλου κυρτωμένου, κόκκων ἢ ἄλλων μαγειρικῶν ὑλῶν ἀπλαῖ τέλος πλάκες ἀπὸ λάβαν, ἐπὶ τῆς ραβδωτῆς ἐπιφανείας τῶν δοπίων ἐσπούσαν τοὺς κόκκους μὲ πέτραν, δργανον χονδροειδές, τὸ δοπίον μετεχειρίζοντο οἱ πρωτογενεῖς πληθυσμοί, καὶ τὸ δοπίον ἀπαντάται ἀκόμη εἰς μερικὰς νεωτέρας φυλὰς ἀπολιτίστους.

"Οχι δλιγάτερον ἐνδιαφέρουσα ἦτο ἡ παρασκευὴ τοῦ ἔλαιου. 'Ἐξέθλιβον τὸ ἔλαιον ἀπὸ ἔλαιας μέσα εἰς μεγάλα πιεστήρια, τῶν δοπίων τὸ ὑλίνον ἀνώτερον μέρος ἦτο καθισμένον εἰς μεγάλον λίθινον κυβικὸν δγκόν. Τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ λίθου αὐτοῦ ἐπεριτριγροῦτο ἀπὸ ἔνα βαθούλωμα, εἰδος ἀνλακιοῦ, καταληγον εἰς στόμιον, ἀπὸ τὸ δοπίον ἔτρεχε τὸ λάδι. Εἰς μερικὰς κατοικίας τῆς Δήλου ὑπῆρχον ἴδιαιτερα διαμερίσματα προωρισμένα διὰ τὴν ἔγκατάστασιν τοιούτων πιεστηρίων· ἥσαν τὰ ἔλαιουργεῖα, δπου μέσα εἰς χωμάτινα πιθάρια διεφύλαττον τὸ ἔλαιον. Πολὺ συχνὰ δμως δπως καὶ δ οἶνος,

ἔναποθηκεύτο καὶ μέσα εἰς μεγάλους ἀμφορεῖς, ἀπὸ τοὺς δοπίους εὐρέθησαν ἐν ἀφθονίᾳ εἰς κατοικίας καὶ καπηλεῖα τῆς νήσου·

Συνήθη δοχεῖα πήλινα τῶν δοπίων τὸ σχῆμα ποικίλει πολὺ, χύτρες, στάμνες, ποῦπες, ἀγγεῖα διαφόρου μεγέθους ἀπήρτικαν τὰ σκεύη τοῦ μαγειρείου καὶ τοῦ τραπέζιοῦ. Εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χονδροειδῆ καὶ ἄκοσμα, ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ σημερινὰ ταπεινὰ πήλινα σκεύη τῶν οἰκοκυρῶν. Κάποτε ἐν τούτοις διάφορα ἀνάγλυπτα κοσμήματα τὰ στολίσουν. Μεταξὺ ἄλλων ποτήρια, συνήθους τύπου, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μεγαρικὸν κώθωνες», διότι συχνάτα εὐρέθησαν εἰς Μέγαρα, ἔξωτερικῶς στολισμένα μὲ χάριν, μὲ ἀνθρωπίνας μορφὰς ἢ μὲ φυτά, τῶν δοπίων τὰ φύλλα εἶναι κομψότατα χαραγμένα. (εἰκ. 2) Καὶ διάφοροι οἵνο-

Εἰκὼν 2.

φόροι στάμνοι, ἐπὶ τῆς κοιλίας τῶν δοπίων ἥσαν ἐφηρημοσμένα προέχοντα διάφορα σχέδια.

Αἱ τροφαὶ ἐψήνοντο ἐπὶ μεγάλων πηλίνων πυραύνων μὲ σχῆμα κομψόν, εὐρεθέντων εἰς μέγαν ἀριθμόν. Ἐχουν πλουσιωτάτην διακόσμησιν ληφθεῖσαν ἀπὸ τὴν συνήθη χυδαίαν διακόσμησιν τῆς ἐποχῆς: ἔγκαρπα, μαιάνδρους, λημνίσκους κ.τ.λ. Η χύτρα ἐστηρίζετο ἐπὶ τριῶν ὑποστηριγμάτων μὲ προσωπίδας διαφόρων τύπων, σχῆμα γενειοφόρων κεφαλῶν· ἐπάνω ἀπὸ τὴν φωτιά, ἡ δοπία εὐρίσκετο εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κυλίνδρου, τὸ σῶμα τοῦ πυραύνου μέσα εἰς ἔνα τρυπητό, ἀπὸ τῆς τρύπες τοῦ δοπίουν ἐπερφεν ἡ στάχτη. Οἱ πύραυνοι αὐτοὶ ἔχονται συνήθειαν εἰς τὴν καιρῷ ψύχους, καὶ πρὸς θέρμανσιν τῶν διαφόρων δωματίων. Τὰ σημερινὰ ἐλληνικὰ μαγκαλία ἀναπαριστάνουν τὸν τύπον ἀπλοποιημένον.

Θὰ ἀναφέρωμεν ἀκόμη τὰς μικρὰς πηλίνας σφραγίδας ἀπὸ δοπίων γῆν, διὰ τῶν δοπίων εὐρφράγματα τὰ γλυκίσματα τὰ παρασκευαζόμενα διὰ τὰς ἑορτάς, συνήθεια διασωθεῖσα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Θὰ ἐπεξετεινόμεθα ἐπὶ πολὺ ἐὰν ἐπόρκειτο νὰ ἀναφέρωμεν δῆλα τὰ ἀντικείμενα τὰ χρησιμοποιούμενα εἰς τὴν μαγειρικὴν ἐν Δήλῳ. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας. Εἰσέλθωμεν εἰς τὰ διαμερίσματα τὰ χρησιμεύοντα πρὸς κατοικίαν. Ἡμποροῦμεν νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβῆ ἴδεαν πῶς ἥσαν ἐπιπλωμένα; Δυστυχῶς τὰ ἐπιπλα ἥσαν ἔγινα καὶ ἦτο ἐπόμενον νὰ μὴ ἀνθέξουν εἰς τὴν καταστροφήν. Ἐχουν δῆλα μεταβληθῆ εἰς κόνιν, μὴ ἀφήσαντα παρὰ τεμάχια τινὰ ὀρειχάλκινα, ἢ ἀπὸ ὄστον, μὲ τὰ δοπία ἥσαν ἐπενδυμένα τὰ ἐπιπλα. Αἱ κλίναι, τὰ καθίσματα, τὰ κιβώτια, τὰ ἀρμάρια, αἱ ὑλίναι τράπεζαι, δῆλα αὐτὰ ἔχάθησαν εἰς τὴν Δῆλον. Η ἀπώλεια δμως αὐτῆ δὲν μᾶς θλίβει καὶ πολὺ μᾶς εἶναι εὐκολὸν νὰ ἀναπαραστήσωμεν τί ἦτο περίπου η ἐπιπλωσις αὐτῆ. Διότι πράγματι εἰς δᾶλα τὰ δωμάτια τῆς ὑποδοχῆς, εὐρίσκομεν σκαλισμένα εἰς τὴν πέτραν ἐπιπλα ἀπομιμούμενα τὰ σχήματα τῶν ξυλίνων ἐπιπλων. Ἰδιαιτέρως μάλιστα ὑπάρχει πλουσιωτάτη συλλογὴ διαφόρων σχημάτων τραπέζων. Αἱ μὲν ἥσαν τετράγωνοι σιηριζόμεναι ἀντὶ ἐπὶ ποδῶν ἐπὶ εὐρειῶν μαρμαρίνων πλακῶν συνηθέστατα γλυπτῶν μὲ σώματα ζώων μὲ ἀνοιγμένα πτερά. Ἀλλα πάλιν ἥσαν στρογγυλαὶ μὲ τρεῖς κομψοὺς πόδας ἔχοντας τὸ σχῆμα κνήμης λέοντος, φέροντας εἰς τὸ ἄκρον κεφαλὴν ζώου, λέοντος, πάνθηρος, γυπτός, ἢ καὶ ἀνθρωπίνην κεφαλὴν. Ωραῖον δεῖγμα παρουσιάζει η παρεντιθεμένη εἰκόνων, (ἀρ. 3) η δμοιότης τῆς δοπίων μὲ τοὺς ἑρούς τρίποδας τοῦ Θεοῦ τῶν Δελφῶν τῆς ἔδωκε τὸ ὄνομα Δελφική. Παρουσιάζει κεφαλὴν Σατύρου μὲ μαλλιὰ καὶ γενειάδα ἀκτενίστον, ἐξερχομένην ἀπὸ μίαν τραχηλιὰν φύλλων ἀκάνθου, ἡ δοπία καλύπτει ἐπιτηδειότατα τὸ μέρος τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὴν κνήμην τοῦ λέοντος πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην κεφαλὴν.

Ο κυκλοτερῆς ἀβαῖς ὑποβαστάζεται συνήθως ἀπὸ ἀπλοῦν κυλινδρικὸν κορμόν, ἢ ἀπὸ στήλην λείαν ἢ φαβωτήν.

Ἐν μεγαλοπρεπὲς ἐκ σχιστολίνου ἀβάκιον τραπέζης εἶναι χιραγμένον μὲ πλουσιωτάτην διακόσμησιν κατὰ τὸ τρόπον τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς, δηλαδὴ μὲ κεντρικὰς ζώνας μαιάνδρων, στεφάνους, φυλλώματα ἀκανθῶν,

Εἰκὼν 3.

ἄνθη μὲ λεπτοφυῆ πέταλα, δπώρας, στάχυς κ.τ.λ. δῆλα στοιχεῖα διακόσμητικὰ πέριξ τῶν δοπίων περιστρέφονται ταινίαι καὶ μεταξύ τῶν ἑπανταπλανταὶ πτερά. Ἀλλα πάλιν ἥσαν στρογγυλαὶ μὲ τρεῖς κομψοὺς πόδας ἔχοντας τὸ σχῆμα κνήμης λέοντος, φέροντας εἰς τὸ ἄκρον κεφαλὴν ζώου, λέοντος, πάνθηρος, γυπτός, ἢ καὶ ἀνθρωπίνην κεφαλὴν. Ωραῖον δεῖγμα παρουσιάζει η παρεντιθεμένη εἰκόνων. (ἀρ. 3) η δμοιότης τῆς δοπίων μὲ τοὺς ἑρούς τρίποδας τοῦ Θεοῦ τῶν Δελφῶν τῆς ἔδωκε τὸ ὄνομα Δελφική. Παρουσιάζει κεφαλὴν Σατύρου μὲ μαλλιὰ καὶ γενειάδα ἀκτενίστον, ἐξερχομένην ἀπὸ μίαν τραχηλιὰν φύλλων ἀκάνθου, ἡ δοπία καλύπτει ἐπιτηδειότατα τὸ μέρος τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὴν κνήμην τοῦ λέοντος πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην κεφαλὴν.

Δὲν συνέβαινεν δμως τὸ αὐτὸ μὲ τὰς ἄλλας τραπέζας, τῶν δοπίων δ προορισμὸς ἦτο ἐξόχως κορσιμος καὶ αἱ δοπίαι τοποθετούμεναι εἰς τὰς συνήθειας θέσεις ἐν τοῖς περιστηλίοις ὑπεβάσταζον τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη. Εἰς τὰς αὐλὰς μαρμάριναι ὑδροθήκη καὶ τετραγωνικὸν σχήματος ἐρειδόμεναι ἐπὶ δύο μαρμαρίνων ποδῶν, ἐχρησίμευον εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Ωσαύτως ταῦτα ἡδύναντο νὰ ἔχουν ἀπλούστατα προορισμὸν δλως διακοσμητικὸν καὶ νὰ συντελοῦν μᾶλλον εἰς τὸν στολισμὸν τῶν οἰκημάτων δπως τὰ παρόμοια μνη-

Εἰκὼν 4.

μεῖα εἰς τὰ ὑπαίθρια (atria) καὶ τοὺς κήπους τῆς Πομπηίας.

“Οταν ἐνύκτονε πολυάριθμοι πήλινοι λύχνοι ἐφώτιζον διὰ τοῦ ὀμυδροῦ φωτός των τὰς κατοικίας τῆς Δήλου, ἐκ τῶν ὅποιων εὑρέθησαν πάμπολλοι. Τὸ σχῆμα των εἰνες ἐπίσης κομψόν, πλουσία δὲ καὶ ποικίλη ἡ διακόσμησίς των. Ἔνας ἔξ αὐτῶν τῶν λύχνων παριστᾶ τριήρη μὲ τὰ ἕδωλια τῶν κωπηλατῶν τελευτῶν πρὸς τὰ ἐμπρόδεις εἰς κεφαλὴν ζῷου, πρὸς τὰ ὅπιστας ἄκροστόλιον. (εἰκ. 5).

Οἱ Θεοὶ ἐπίσης οἵτινες ἐπροστάτευνον τοὺς κατοίκους τῆς Δήλου ἥσαν ἐντὸς τῶν οἰκημάτων τὸ ἀντικείμενον οἰκογενειακῆς λατρείας. Πρὸ τῶν κογχῶν εἰς τὰς ὅποιας ἥσαν αἱ ἀπεικονίσεις τῶν Θεῶν, πλησίον τῶν ἀφιερωμένων εἰς αὐτοὺς βωμῶν, ὁ οἰκοδεσπότης ἐντὸς μικρῶν θυμιατηρίων εὐλαβῶς ἔκαιε λίβανον. Γὰ θυμιατήρια αὐτὰ ἄλλα ὀρειχάλκινα, ἢ μαρμάρινα καὶ ἄλλα πήλινα, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κομψότατα.

‘Αλλὰ μεταξὺ τῶν πολυάριθμων ἀντικειμένων τὰ ὅποια ἐχρησίμευον εἰς ἐπίπλωσιν τῶν οἰκημάτων τῆς Δήλου, πλεῖστα ἥσαν ἀνωφελῆ. Τὸ περιπλέον δὲν ἀπεῖχε πολὺ τοῦ χρησίμου. Οἱ Δήλιοι χωρὶς νὰ εἶνε ἄνθρωποι μὲ λεπτότατον καλλιτεχνικὸν αἴσθημα, διότι πρὸ παντὸς ἥσαν ἔμποροι, ἥγαπτων ὅταν μετὰ τὸ

τέλος τῶν ἐργασιῶν των ἐπέστρεφαν εἰς τὴν γαλήνην τοῦ οἴκου των, νὰ ἐπαναπάνουν τὰ βλέμματά των ἐπὶ ὡραίων ἀντικειμένων τὰ ὅποια συνεσθένον ἐντὸς τῶν οἰκημάτων πρὸς στολισμὸν αὐτῶν. Εἰς τὰ περιστύλια πολλάκις ἐποποθέτουν μαρμάρινα ἀγάλματα τὰ ὅποια ἥσαν ἀπομιμήσεις ἔργων ἐπιφανῶν τεχνητῶν. ‘Αλλ’ ὅλοι δὲν ἥδυναντο νὰ ἔχουν μεγάλα ἀγάλματα καὶ οἱ ὀλιγώτεροι εὐπόροι περιωρίζοντο εἰς τὴν ἀπόκτησιν μικρῶν ἀγαλμάτων μαρμάρινων ἢ πηλίνων τὰ ὅποια ἔβαφον διὰ ζωηρῶν χρωμάτων διὰναφαίνωνται ὥσεὶ κατεσκευασμένα ἀπὸ πολύτιμον ὑλῆν. Πλῆθος τοιούτων χρωματιστῶν εἰδωλίων εὑρέθη εἰς τὴν Δήλον καὶ τὰ ὅποια δὲν ἔχουν τὴν λεπτὴν τέχνην τῶν ἔξοχῶν κορῶν τῆς Τανάγρας. Δὲν δύναται τις πράγματι νὰ αἰσθανθῇ ζωηρὸν θαυμασμὸν ἐπὶ τῇ θέᾳ χονδροκομένης Ἀφροδίτης, ἀναπαριστώσης γνωστοτάτην παράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Τοταμένη ἐπὶ τῆς μιᾶς κνήμης, τὸν ἀριστερὸν βραχίονα τεταμένον χάριν τῆς ἴσορροπίας, ἀποσπᾶ μὲ τὸ δεξὶ τῆς χέρι τοὺς ἱμάντας τῶν σανδαλίων τῆς. Αἱ γραμμαὶ εἶνε βαρεῖαι καὶ τὸ πρότυπον δὲν εἶνε καθόλου ἐπιμελημένον. Οἱ ἐργάτης ὅστις τὸ κατεσκεύασε, προσεπάθησε νὰ καλύψῃ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔργου του διὰ τοῦ χρωματισμοῦ καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν.

‘Ολίγον κατ’ ὀλίγον ἥριθμήσαμεν σχεδὸν δόλα τ’ ἀντικείμενα τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὴν ἐπίπλωσιν τῶν οἰκημάτων τῆς Δήλου. Ἀναμφίβολως ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ὄλλα ἀκόμη τοιούτου εἶδοντος ἀντικείμενα τὰ ὅποια παραλείπων ἐκ τῆς μονοτονίας οὐχ ἦτον ἥξει τὸν κόπον νὰ τ’ ἀναφέρῃ τις. Ἀλλὰ τώρα ὅπου γνωρίζομεν εἰς ποιὸν περιβάλλον ἔχων οἱ κατοικοι τῆς Δήλου ἐντὸς τῶν οἰκημάτων των ἃς προσπαθήσωμεν νὰ τοὺς γνωρίσωμεν, τῇ βοηθείᾳ τῶν ἀντικειμένων ποὺ περιῆλθον εἰς γνῶσιν μας, εἰς τὴν ἴδιωτικήν των ζωὴν καὶ εἰς τὰς καθημερινάς των ἐνασχολήσεις.

Οὐδεμία ἀμφιβολία διὰ διαθρέπτης αὐτὸς τοῦ ὅποιου μένει ἐν τεμάχιον μόνον, ἀνήκει εἰς κομψήν τινα κυρίαν τῆς Δήλου. Ὁ “Ἐρως γυμνὸς κάθηται ἐπὶ ἐνὸς βράχου. Τὸ ὑφασμα ποὺ σχηματίζει τὰς πτυχώσεις δεικνύει τὴν χάριν καὶ τὴν καλλονήν τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ σώματος. Ἰσως ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἔμπιστος φίλος τῶν ἐρωτικῶν οεμβασμῶν ἐκείνης ἥτις ἐκαθηρέπτιζετο εἰς τὸ λείον τοῦ ὀρειχάλκου, καταστραφὲν σήμερον. Προσήλονεν ἵσως εἰς τὴν κόμην τῆς ἡ Δηλία αὕτη, τὰς ὠραίας ταύτας καρφίδας τὰς ἔξ ὀρειχάλκου, ἀργύρου ἢ χρυσοῦ ὃν ἡ κεφαλὴ φέρει κομψὸν κόσμημα, μία δὲ καφτόνη ροιᾶς. (εἰκ. 6).

Εἰς τὰ ἀντικείμενα τοῦ καλλωπισμοῦ τῶν γυναικῶν τῆς Δήλου ἀκόμη καὶ κυτία δοτεῖνα μὲ ψιμιύθιον, πόρπατι, σπαθίδες, ἐν μιᾷ λεξί πᾶν δ τι ἐχρησίμευεν εἰς τὰς γυναικας τοῦ πάλαι καιροῦ. Μήπως πάλιν εἰς γυναικεῖον δάκτυλον δὲν ἀνήκει αὐτὸς ὁ χρυσοῦς δακτύλιος ἐπὶ τοῦ ὅποιου εἶνε ἀνηρημένος ὁ Ἀρποκράτης ὁ Θεὸς τις σιωπῆς καὶ δοτις ἐπροστάτευε τὸν φέροντα αὐτὸν ἐναντίον πάσης βασκανίας; (εἰκ. 7).

‘Ἐπίσης δὲν εὔθυμος κόσμος τῶν παιδίων μᾶς ἀφήσει τι ἐκ τῶν παιγνιδίων του. Ὁπως τὰ σύγχρονα παιδία δύσαυτως καὶ τὰ ἐλληνόπουλα τῆς Δήλου ἥγαπων νὰ πάζουν «τὰ σπίτια» καὶ οἱ γονεῖς των διὰ νὰ θέλγουν τὴν φαντασίαν των τοὺς ἔδι-

δαν συχνὰ μικροσκοπικὰ ἐπιπλα ἢ ἄλλα διάφορα οἰκιακῆς χοήσεως ἀντικείμενα ἐκ μολύβδουν. Ἀσφαλῶς εἰς ἔνα παιδάρι τῆς Δήλου ἀνήκει εὑρεθὲν μολύβδινον μαγιευεῖν τὸ ὅποιον περιλαμβάνει τραπέζας, δισκάρια καὶ μίαν οἰνοχόην.

Τὰ παιδιά ἔπαιζον ἐπίσης ὡς καὶ οἱ μεγάλοι καὶ τοὺς ἀστραγάλους παιγνίδι πολὺ διαδεδομένον εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Δύο παῖται ἀπηθανάτισαν τὸ παιγνίδι των εἰς τὸν τοῖχον οἰκίας τινός.

Δημήτριος:

[Τ]υφλὸς [δ]ιονύσιος

Βλέπει οὐδὲν

Παιίδες ἀστραγάλους.

Ἐκλεπτικός (?) αὐτῷ

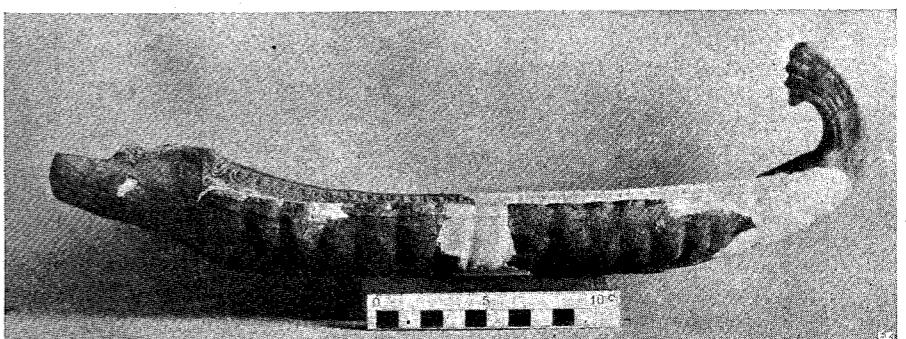
Ἐρμίας ἀστραγάλους

Λεγομένος —

— [Ἐρ]μίας —

Καὶ αὐτὰ εἶνε ἀκόμη χαραγμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων πεζοδομίων, τῶν οἰκημάτων, τραπέζων ἐκ διαφόρων παιγνιδιῶν τῶν διποίων συχνὰ εἶνε δύσκολον νὰ βεβαιώσῃ τις τὴν ταυτότητα πρὸς τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ ἀρχαίων συγγραφέων.

Αἱ γυναικεῖς τῆς Δήλου ἥσχολοῦντο μὲ τοὺς ὑπαλληλούς των. Τὰ παιδία διεσκέδαζον μὲ τὰ παιγνίδια τῆς ἡλικίας των. Ἀλλ’ οἱ ἀνδρες τί ἔκαμνον; Πλεῖστοι τῶν Δηλίων κατεγίνοντο εἰς τὴν ἀλιείαν. Ἀλλὰ δὲν ἥτο μόνον ἡ θάλασσα ποὺ τὸν ἀνηρημένος δακτύλιος ἐπὶ τοῦ ὅποιου εἶνε ἀνηρημένος ὁ Ἀρποκράτης ὁ Θεὸς τις σιωπῆς καὶ δοτις ἐπροστάτευε τὸν φέροντα αὐτὸν ἐναντίον πάσης βασκανίας; (εἰκ. 7).

Εἰκὼν 5.

καὶ τὸν ἐπαρηγόρησε διὰ τὰς συμφορὰς τῆς καρδίας καὶ τὴν προδοσίαν τῆς πατρίδος.

Ο Δάντης δὲν ἀντελήφθη ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἔκεινην, ἔνας νέος ζωγράφος, ἐνῷ ἐδιάβασεν ἔκει πλησίον, ἐστάθη διὰ νὰ δεχθῇ καὶ ν' ἀποτυπώῃ εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ὑπέροχον εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ, ἵνα τὴν μεταδώσῃ κατόπιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ο ζωγράφος ἔκεινος ἥτο δ Γιόττο¹

JAROSLAV VRCHLICKY

[Μετάφρασις Μαρίνου Σιγούρου]

¹ Ο Γιόττο ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος μέγας ζωγράφος τῆς Ἰταλίας, Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1276 εἰς τὸ Κόλλε πλησίον τοῦ Βεσπινιάνου, νίδιος πτωχοῦ χωρικοῦ. Εἰς βραχὺ διάστημα χρόνου ἀπέκτησε μεγάλην φήμην καὶ ἐδοξάσθη. Υπῆρξε φίλος τοῦ Δάντη καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1336. Τὴν στιγμὴν ταύτην τοῦ δράματος τοῦ Δάντη εἶκόνα τοῦ ποιητοῦ, ἵνα τὴν μεταδώσῃ κατόπιν εἰς μίαν εἰκόνα του.

Σημ. Μετ.

ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΠΝΟΥΣ ΤΟΥ — ΓΡΩΦ Θ. ANNINOT

ΤΟ ΔΕΚΑΠΤΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Καλοκαιριναὶ καταχρήσεις

ΥΠΟΘΕΤΩ ὅτι εἰς ὅλα τὰ πράγματα ὑπάρχουν δρια, τὰ ὅποια εἰνε ἐπικίνδυνον νὰ ὑπερβαίνῃ κανένας. Μόνον ὅτι τὰ δρια αὐτὰ δὲν εἰνε πάντοτε εὑδιάκριτα, τόσον ὅστε διὰ πολλὰ πράγματα νὰ ἔχωμεν τὴν ἴδεαν ὅτι ὑπάρχουν. "Ἐτσι πολὺ συχνὰ ἀκούμε οἱ δεῖνα ἐπαρδαγαί καὶ τὸν ἐπειραζε τὸ στομάχι του, ὅτι ὁ τάδε παραπίνει καὶ ζαλίζεται, ὅτι ὁ ἄλλος παραπερπατεῖ καὶ ὅτι ὁ ἄλλος προσθέτει τὴν πρόσθεσιν παρὰ εἰς πολλὰς πράξεις τῆς ζωῆς του. Ἄλλα ποτέ μου δὲν ἀκούσα ὅτι ὁ τάδε παραβλέπει. Καὶ τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς μὲ τὰ παραπάνω εἰνε καὶ αὐτὸ μία καταχρήσις, ἥ ὅποια δὲν βλάπτει μόνον τὸ αἰσθητήριον τῆς δράσεως — ἐπὶ τέλους αὐταὶ αἱ αἰσθήσεις μας κατήντησε νὰ συνειθίσουν εἰς μερικὰς καταχρήσεις — ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ταλαιπωρον ψυχικὸν στομάχι, που παραφροτάνεται μὲ τὸσον ὑπερβολικὰ καὶ αἴσθομαια.

"Ἔχο τὴν ἴδεαν ὅτι οἱ Ἑλληνες καὶ Ἰδαιτέρως οἱ Ἀθηναῖοι εἰνε ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους καταχραστὰς τῆς δράσεως καὶ ὅτι τὸ καλοκαΐρι ἰδίως εἰνε ἡ ἐποχή, ποὺ ἡ καταχρησὶς αὐτῆ προσλαμβάνει διαστάσεις ἐπιφύσους. Ὁ Θεός ἔδωκε τὸν ἥλιον ὧδισμένας ὠρας εἰς τὸ στερεόματα, διὰ νὰ βλέπουν οἱ ἀνθρωποι καὶ διὰ νὰ βλέπουν πράγματα ἀπλά καὶ ὧδισμένα τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ὅμοιους των. "Ἐπειτα ἀπλώνει τὸ σκοτάδι εἰς τὴν γῆν, ὡς νὰ λέγῃ εἰς τὰ πλάσματά του: «Ἄρκετά εἶδατε διὰ σήμερον. Σᾶς φθάνουν». Ὁ άνθρωπος ὅμως ἀνεκάλυψε τὸ πῦρ — πρῶτη πρᾶξις τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφύνας κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Γκουρούμον — ἔκαμε φῶς ἰδιού του, ὅλο τόσον ἔντονον ὡς τὸν ἥλιον, κ' ἐδιπλασίασε τὰς ὠρας τῆς ἡμέρας, μέχρι καταργήσεως τῆς νυκτός. Καὶ αὐτὸ διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἐνύχαριστην νὰ βλέπῃ, νὰ βλέπῃ διαφορὰς ἀκόμη καὶ τὴν ὧδαν που ὁ θεός τοῦ τὸ ἀπηγόρευσε.

Ο Ἀθηναῖος εἰνε ὁ μεγαλύτερος καταχραστής, εἰς τὴν κακὴν αὐτὴν συνήθειαν. Ἀφοῦ βλέπῃ ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐνοεῖ νὰ βλέπῃ καὶ ὅλην τὴν νύκταν. "Οταν συναντήσετε ἔνα Ἀθηναῖον εἰς τοὺς δρόμους, εἰμπορεῖτε νὰ εἰσθε βέβαιος ὅτι πηγαίνει νὰ ἰδῃ κατί. Πηγαίνει νὰ ἰδῃ τὰ προστεχήματα, τὸν κινηματογράφον, τὸ θέατρον, τὸν καραγκιόζην, τὴν ταραντέλλαν, τὸν Ζύπ, τὰ Πολιτάκια, τὴν μουσικὴν — καὶ αὐτὴν τὴν βλέπει ἀκόμα — τοὺς θεατὰς τῶν θεαμάτων αὐτῶν καὶ χίλια διὸ πράγματα ἀκόμα. "Ολο καὶ βλέπει. Καὶ ὅταν γυρίσῃ, κατὰ τὰς μικρὰς ὠρας εἰς τὸ σπίτι, μὲ τὸ στομάχι τῆς ψυχῆς του φορτωμένον ἀπὸ τὰ πλέον δύσπεπτα ὄντα, ἀποκομιάται ἔνα ἄγριον ὑπόν τοιν καὶ ἔναντι βλέπει πάλιν ὅλη αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τὸν θείον τοῦ. Λένε ἡξενόρω τῷρα ποίας ἀκριβῶς ψυχικὰς βλάβιας εἰμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ δευτεροπαθῶς δῆλη αὐτῇ ἡ καθημερινὴ δυσπερία. Πολὺ φοβοῦμαι δῶμας ὅτι ἡ ἡλιούτης εἰνε ἔνα ἀπὸ τὰ πλέον βέβαια ἀποτελέσματά της, μὲ τὸν καρδόν. "Ο μακαρίτης Ὀδυσσεὺς, δὲν ποτίσει πολλὰν ἀνθρώπων εἰδεν ἀστεα καὶ νόον ἐγνω· ἔβασινσθη ὅλην τὸν ζωὴν τοῦ διὰ νὰ τὸ κατορθώῃ. "Ἐάν τὰ βλέπειν δῶμας ὅλα ἔνα βράδυ, εἰς τὸν κινηματογράφον, εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ἀθηνακά θεάματα, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὸ ἡλεκτροκόν φῶς, εἰμαι βέβαιος ὅτι ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐγνωρίζει τὸν

«νόον» των, ἀλλ' ἀσφαλῶς θὰ ἔχανε καὶ τὸν ἰδιού του «νόον». Ἐκεῖ καδ' ὅλας τὰς προβλέψεις βαδίζουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ ἀν λάβω μεν ὑπὸ δύνης διεισδύει τοιν σύρονται ἀκόμη καὶ ὅλα τὰ ἀνήλικα πλάσματα, διὰ τὰ διοταῦτα ἔκαμεν ὁ θεός τὸν ὑπὸν — ἀνήλικα μὲ μαῦρα καὶ μὲ ἄσπρα μαλλιά — ἡ πρόγνωσις ἀρχίζει νὰ γίνεται ἀπελπιστική διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους.

Ἐννοῶ πολὺ καλὰ ὅτι ὁ ἀλκοολισμὸς αὐτὸς τῆς δράσεως δὲν εἰνε μία συνήθεια ποὺ εἰμπορεῖ νὰ κοπῆ μὲ τὸ μαχαῖρι καὶ ὅτι τὰ ἡλεκτρικὰ φῶτα, οἱ κινηματογράφοι καὶ τὰ θεάματα δὲν εἰμποροῦν νὰ καταργηθοῦν. Καὶ ὅμως ὑπάρχει καὶ ἔδω μία ὑγεία, που δοσού θέλουν εἰμποροῦν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν, καὶ ἡ ὑγεία αὐτὴ δὲν εἰνε μόνον ἡ τυφλομύγα. Ὕπάρχουν μερικὰ θεάματα, ποὺ ὅχι μόνον δὲν κουράζουν, ὅχι μόνον δὲν καλλιεργοῦν τὴν ἡλιούτητα, ἀλλὰ καὶ εἰνε τὰ μόνα ποὺ ἐπαναφέρουν τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν τοῦ ἀνθρώπουν ἐπειναύοντας ἡγανάκτης των. Καὶ τότε εἰνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ βλέπουν τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν, τὴν χλόην καὶ τὸ βουνά. Εἴτα τὰς ἔξοχας, που δὲν φθάνουν οἱ κινηματογράφοι, εἰμπορεῖ νὰ τὰ εὑρηκάνεις, ἀλλὰ καὶ νὰ ταπολαύσῃ. Δι' δόσους δὲν εἰμποροῦν νὰ ἐπιτύχουν τὴν διάτασιν αὐτήν, ὑπάρχει καὶ ἔνα ἀλλό μέσον: Νὰ ἐφωτισθοῦν. Εἰς τὴν περιστασιν αὐτήν, δισον καὶ ἀν ξόδου περικυλωμένοι ἀπὸ θεάματα, εἰνε βέβαιον ὅτι δεν θὰ βλέπουν παρὰ ἔνα μόνον πράγμα: τὸ εἰδωλον τῆς ἀγάπης των. Καὶ τότε εἰνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ βλέπουν τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν, τὴν χλόην καὶ τὸ βουνά. Εάν ἡ πρόγνωσις μου εἰνε εδυκολος, ἀμείλικτος, ἡ θεραπευτική μου εἰνε εδυκολος, παραδίκη καὶ συμπαθητική.

Π. Νβ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὸ ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος πρόγραμμα ὑπὸ Περικλέους Ἰακώβου Ἀργυροπούλου ἀνθυποπολιάρχου τοῦ Β. Ναυτικοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1907 σελ. x + 333

ΕΙΣ τὰς δέκα δικτὸς σελίδας τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ὁ π. Περικλῆς Ἀργυρόπουλος ἀπαντᾷ εἰς τὴν διατυπωθεῖσαν πρὸ διετίας ὑπὸ στρατιωτικοῦ ἀρχηγογράφου ἐν τῇ ἐφημερίδι. Ἐστία (φυλ. 13ης, 21ης, 22ης καὶ 23ης Δ)βρίου 1905 ἐτούς) γνώμην ὅτι τὰ ἐνδιαφέροντα τὸν Ἐλληνισμὸν ζητήματα θὰ λυθῶσι δι' ἀγώνος ἀποκλειστικῶς τοιν κατὰ γῆν στρατοῦ ἐν Μακεδονίᾳ λείπει δὲ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ δι' συγγραφεύν μὲ τὸ συμπέρασμα ὅτι δεν πρέπει τὸ Κράτος νὰ προβαίνῃ εἰς παραγγελίας δργάνων πολέμου διὰ τε τὸν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν στρατὸν ποιν ἡ διὰ τῆς συζητήσεως τῶν θεαμάτων, τὰ διοταῦτα ἀφορῶσιν εἰς τὴν θείον τοῦ. Εάν τὰ βλέπειν δῶμας ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὸν θείον τοῦ. Λένε ἡξενόρω τῷρα ποίας ἀκριβῶς ψυχικὰς βλάβιας εἰμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ δευτεροπαθῶς δῆλη αὐτῇ ἡ καθημερινὴ δυσπερία. Πολὺ φοβοῦμαι δῶμας ὅτι ἡ ἡλιούτης εἰνε ἔνα ἀπὸ τὰ πλέον βέβαια ἀποτελέσματά της, μὲ τὸν καρδόν. "Ο μακαρίτης Ὀδυσσεὺς, δὲν ποτίσει πολλὰν ἀνθρώπων εἰδεν ἀστεα καὶ νόον ἐγνω· ἔβασινσθη ὅλην τὸν ζωὴν τοῦ διὰ νὰ τὸ κατορθώῃ. "Ἐάν τὰ βλέπειν δῶμας ὅλα ἔνα βράδυ, εἰς τὸν κινηματογράφον, εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ἀθηνακά θεάματα, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὸν πολεμικὴν παρασκευὴν καὶ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πολεμικὴν γραμμῶν τῆς συνδυασμένης ἐνέργειας τῶν δύο πολεμικῶν κλάδων.

Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αἱ ἰδέαι τοῦ συγγραφέως περιστρέφονται περὶ ἔνα κυρίως ἔξοντα: τὴν ἀπόλυτον προτίμησην τῆς ἰδεᾶς τῆς ἐνισχύσεως τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας ἐν σχέσει πρὸς τὰς στρατιωτικάς, ἃς δὲν θεωρεῖ ἀριθμητικῶς ἐπαρχεῖς, δύος ἀντεπέξελθωσι κατὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἐλληνισμοῦ ἐν μέλλοντι πολέμῳ, ἐάν καὶ τὸν ἔθνος.

τιμηθῆ ἡ ἐπίλυσις τῶν διαφορῶν ἡμῶν πρὸς τὰ
ἀντίταλα θῆνται δι' ἀγῶνος μόνου κατά γῆν. Ἀπὸ τῆς
κεντρικῆς δὲ ταύτης ίδεας ἀναχωρῶν — ἡ ἐπὶ τῆς
ὅποιας συμήτησι δὲν εἰνεὶς ἀντικείμενον τῆς παρούσης
ἀναλύσεως — ὁ συγγραφεὺς εἰνέρχεται εἰς τὸ κύριον
τῆς μελέτης αὐτοῦ θέμα διαιρῶν ταύτην εἰς δύο δια-
κεκριμένα μέρη.

Είς πρότον μέρος, μετά ἐκτενή μελέτην περὶ τῶν ἐπιτευχθεισῶν σὺν τῷ χρόνῳ προόδων εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς κατασκευῆς τῶν πλακῶν θωρακίσεως τῶν πλοίων ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν αὔξουσαν δλονέν δύναμαν τοῦ πυροβολικοῦ, ὃ συγγραφεῖς παρέχει πληροφορίας περὶ τοῦ τουρκικοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς συτελουμένης ἀνακαίνισεώς αὐτοῦ. Παρὰ τάς πληροφορίας δὲ ταύτας, ὃς δηλοῖ ὅτι ἔξι ἴδιωτικῆς πηγῆς ἔσχε, παραθέτει ἀρκετά χαρακτηριστικὴν περιγραφὴν τοῦ ἡμετέρου στόλου, ὃν συγκρίνει πρὸς τὸν τουρκικόν, ἀπὸ ἀπόψεως κυρίως τῆς ἰσχύος τοῦ πυροβολικοῦ τῶν συγκρινομένων στόλων, καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἄλλως πρὸ πολλοῦ ἄχρι τοῦδε ἔκ συνητήσεως ἔξαχθὲν συμπτέρασμα, ὅτι ὁ στόλος ἡμῶν μὲ τὸ ἀπηρχαιωμένον ἥδη βραδὺ πυροβολικόν του καὶ τὰ λοιπὰ ἐλαττώματα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν συγκέντρωσιν τοῦ βαρέως πυροβολικοῦ, τὸ δλως ἀποροφύλακτον τοῦ ἐλαφροῦ καὶ τὴν κακὴν τῶν σκαφῶν θωράκισιν δὲν εἶνε τοιοῦτος. «ῶστε τὸ Κράτος νά στηρζῃ τάς ἐλπίδας καὶ τὴν ὀσφάλειαν σύντον ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης ναυτικῆς πολεμικῆς δυνάμεως».

Αἱ πληροφορίαι ὅμως τοῦ κ. Π. Α. αἱ ἀφορῶσαι τὴν ἀνακαίνισιν καὶ ἀνασύνταξιν τοῦ τουρκικοῦ στόλου εἶνε κατὰ τὴν γνώμην μου, στηρίζομένην εἰς ἀτομικήν ἀντίληψιν, ὑπερβολικά εἰς ἄκρον. Μὲ τὴν ἀντίρρησιν ὅμως ταῦτην δὲν ἔννοια ὅτι ἡδύνατο νὰ μεταβληθῶσι τὰ ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἡμετέρου στόλου προκύπτοντα συμπεράσματα, καθ' ὃσον εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ ἡμέτερος ἐκ τωντοριῶν στόλος, ὡς σῆμερον ἔχει, παρουσίᾳει μειονεκτήματα, ἀτινα δὲν εἶνε ἐπιτετραμένον νὰ παρίδωμεν ἀσχέτως πρός τὴν κατάστασιν τοῦ πολεμοῦ. ναυτικοῦ τῶν μελλόντων ἀντιπάλων μας· ὡς ἐπίσης ἀλληλές εἶνε ὅτι οἱ κολοσσαῖοι πόροι τῆς γεύτονος αὐτοκρατορίας, θὰ ἡδύναντο νὰ συντελέσουσιν ἐν καιρῷ καταλλήλῳ διατιθέμενοι εἰς τὴν τοῦ σύμπτηξιν στόλου, δυναμείνοντα νὰ θεωρηθῆνει ὡς δύναμις της ἀγατολικῆς τῆς Μεσογείου λεκανῆς, ὑπὸ τὴν αὐστηρῶς ἀπόλυτον προϋπόθεσιν τῆς βελτιώσεως τοῦ ποιοῦ τοῦ ἐπιβαίνοντος προσωπικοῦ. Ὡστε τὸ συμπεράσματα τοῦ κ. Π. Α. τὰ ἀφορῶσαν εἰς τὸν ἡμέτερον στόλον εἶνε ἀκριβέστατα, ἀσχέτως πρός πᾶσαν σύγκρισιν αὐτοῦ πρός τὸν σημερινὸν ἢ τὸν μέλλοντα στόλον τῶν γειτόνων μας. Προκειμένου ὅμως εἰδικώτερον περὶ τῆς ἀξίας τοῦ στόλου αὐτῶν δύναμαν νὰ βεβαιώσω τὸν κ. Π. Α. ὅτι τῶν μὲν ναυπηγουμένων ἡ σχεδιαζομένων νὰ ναυπηγηθῶσι πλοίων ή ἀναγγελίᾳ ἡ ἔξακολονθῆ στερεοτύπως ἐπαναλαμβανομένη ἐφ' ὃσον ἐν τῇ γειτονίᾳ αὐτοκρατορίᾳ κρατοῦσιν αἱ γνωσταὶ παλαιαὶ μέθοδοι, τῶν δὲ ἐπισκευασθέντων ἡδη ὡς καὶ τῶν ναυπηγηθέντων πλοίων αἱ μηχαναὶ εὑρίσκονται ἀποσυντεθειμέναι καὶ παραστῶνται.

Τὸ δὲ προσωπικὸν τοῦ στόλου τῶν γειτόνων ἡμῶν εὑρίσκεται ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὥστε ἡ ἐκπαίδευσις πεντήκοντα ἡ καὶ ἑκατὸν ἀξιωματικῶν δέν δύναται τὸ παράπαν νὰ συντελέσῃ εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἡ κατάστασίς του ὀφειλεται τὸ μὲν εἰς τὴν παντελῇ ἔλλειψιν ναυτικοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, τὸ δὲ εἰς αἴτια μὴ δυνάμενα νὰ ἐπέτρεψασθοῖ ποσῶς ἐκ τῆς ἐκπαίδευσεως δεκάδων τιγρῶν κατατέθουν ἀξιωματικῶν

Ασχέτως ὅμως πόδες πᾶσαν σύγκρισιν ἥμدان πρὸς τοὺς γείτονας, τὰ περὶ τοῦ οτόλου ἥμῶν συμπεράσματα τοῦ κ. Π. Α. τὰ πασίγνωστα ἄλλας τε, εἰνεὶ ὁρθότατα. Προθαίνει κατόπιν ὁ κ. Α. εἰς τὴν οπούδην τῶν

στοιχείων, ἅτινα δέον γ' ἀποτελέσουν τὴν βάσιν ναυ-

τικοῦ προγράμματος καλῶς μελετημένου. Τὰ ἀποκομιδούμενά τα πορίσματα ἐκ τῆς τελευταίας κατὰ τὴν ἄπω ἀνατολήν μεγάλης συρράξεως δὲν εἶναι ξένα πρὸς τὸν συγγραφέα. Αἱ δὲ δημοσιευθεῖσαι προσφάτως ἔργασίαι τοῦ ἀντιπλοιάρχου Daveluy, τοῦ βουλευτοῦ καὶ εἰσηγητοῦ τοῦ ναυτικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Γαλλίας Charles Bos καὶ ἡ πλεόνασμα τοῦ προσφάτως

Charles Bos και αλλων, παρέσχον εις αυτὸν τὰ ἀσφαλέστερα πορίσματα διὰ τὰς θεμελιώδεις ίδιοτητας, τὰς δόπιας πρέπει νά ἔχῃ τὸ πολεμικὸν πλοίον του μέλλοντος. Ἡ ίδεα μάλιστα ἡς τὴν σημασίαν, μετά θάρρους ἐπινενοῦ αἱρεῖ δ. κ. Π. Α δοσον ἀφορῷ τὸ ζήτημα του νά προτιμηθῇ ἡ ναυπηγίσις νέων σκαφῶν ἀντὶ τῆς ματαίας δαπάνης τῆς μετασκεψῆς τῶν ὑπαρχόντων, δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ νά προσκύψῃ ἐκ τῶν συμπερισσάτων του τελευταίου πολέμου, καθ' ὃσον οἰδάηποτε μετασκεψή είνει ἀνίκανος ν^ο ἀπαλλάξῃ τὰ θυρηκά μας ἐπειδή μετασκεψή δεν διατίθεται.

τῶν ἀπὸ κατασκευῆς θεμελιώδῶν ἐλάττωμάτων αὐτῶν.
Οὐ τύπος ὅμις τοῦ θωρηκτοῦ σκάφους τὸν ὅποιον
δικόν π. Π. Προτείνειν διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ μέλ-
λοντος ήμιν τὸν στόλου, προσκύνας παραχρειότατης τρο-
ποποιήσεως τοῦ προτατθέντος ὑπὸ τοῦ Charles Bos
τύπου θωρηκτοῦ πλοίου 18000 τόνων, δὲν νομίζομεν
ὅτι εἰνεὶ δυνατὸν ἀπολύτως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ νὰ πα-
ρουσιάζῃ τὰ αὐτά πλεονεκτήματα πρὸς τὸ πρωτότυ-
πον. Αἱ ἐν σελ. 152 τοῦ ἔργου τοῦ κ. Π. Α. παρεχό-
μεναι «ἀναλογίαι τῶν βαρών τὸν διαφόρων στοιχείων
θωρηκτοῦ ἐκτοπίσματος 8000 τόνων», προτεινομένου
ὑπὸ αὐτοῦ, δὲν εἰνεὶ φρονοῦμεν ἀπολύτως ἐφαρμόσμοι,
εἰμὴ διὰ τὸ πρωτότυπον τοῦ Charles Bos τῶν 18000
τόνων, διὶ διὰ πελογίσθησαν ὑπὸ διαφόρων ναυ-
πηγῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προδιαγραφῆς τῶν ιδιοτήτων,
ἄς ὁ Γάλλος βουλευτὴς προτείνει διὰ τὸ νέον πλοϊον,
τὸ προκύνπτον ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν διδαγμάτων τοῦ
τελευταίου ναυτικοῦ πολέμου.

Είς τὸ δεύτερον μέρος τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Π. Α. ἀσχολεῖται εἰς γενικώτερα θέματα στρατηγίας καὶ τακτικῆς ἀφορῶντα τὸν κατά θάλασσαν πόλεμον. Παραθέτει περιγραφὴν τῆς ναυμαχίας τῆς Τσου-shima ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀντιτιλούμαχον Daveluy, ἐπίστος μελέτην ἐλιγμού τίνος μάχης προταθέντος ὑπὲπι τοῦ ἀνθυποπλοίαρχου κ. Ι. Θεοφανίδου, ἀλλὰ μὴ εἰσέπι δοκιμασθέντος ὃντὸς ἐφαρμογῆς, καὶ κλείει τὴν μελέτην τον μὲ πονδῆν περὶ τῆς δράσεως τοῦ στόλου ἡμῶν ἐν τῷ Αἴγαϊψι εἰς μέλλουσαν περιέττωσιν συρράξεως πρὸς τὴν ὅμορφον ἐπικούρασιν.

Ασχέτως πρός τὴν δοθύτητα ἐνίων ἐκ τῶν συμπε-
ρασμάτων τοῦ συγγραφέως ἴδια τῶν ἀφορώντων εἰς
τὴν μᾶλλον συμφέρουσαν ἐν μελλούσῃ συρράξει διά-
θεσιν τῶν πολεμικῶν ἡμῶν δινάμεων τόσον κατὰ γῆν
ὅσον καὶ κατὰ θάλασσαν, εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Π. Α.
ὅπερ δέον νά κριθῇ ὡς προΐον ἐπιμελοῦς ἀριθμογήζες
τῶν γνωμῶν καὶ πορισμάτων τῶν Γάλλων κριτικῶν
ἐπὶ τοῦ τελευταίου ναυτικοῦ πολέμου, δέον ν' ἀναγνω-
ρίσωμεν καὶ ἴδιας τινάς ἀρετάς. Τονίζεται δι' αὐτοῦ
ἡ ἀνάγκη τοῦ κατατιμοῦν σχεδίου ἐνεργείας διὰ τὸ
ναυτικόν μας, ἵνα καταστῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ δρᾶσις
αὐτοῦ διάφορος ἢ κατὰ τὸ παρελθόν.

"Αν δὲ αἱ δι᾽ αὐτοῦ προτεινόμεναι στρατηγικαὶ
ἰδέαι τῆς ἐν τῷ μέλλοντι δράσεως ἡμῶν ἀνὰ τὸ Αἰ-
γανὸν είναι συζητησιμοι, δὲν δύναται νὰ καταλογισθῇ
τοῦτο εἰς τὸ παθητικὸν του βιβλίου τοῦ κ. Π. Α καθ'
δύσον νομίζω ὅτι δὲ κύριος τοῦ συγγραφέως σκοπός
είνει ἡ συζήτησις τῶν τοιούτων ίδεων. "Άλλως καὶ
μόνη ἡ ίδεα τῆς ναυπηγήσεως νέων σκαφῶν ἀντί τῆς
ἀσκόπου δαπάνης τῆς ἐπισκευῆς τῶν θυρητηρῶν μας,
κατά τὸ σύστημα τοῦ ἐν τῷ Κερατίῳ κόλπῳ ναυστάθ-
μουν, ἀρκεῖ νομίζω ὅπως κριθῇ ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κό-
μου, οὐχὶ ως ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προδόγῳ του ἔξαι-
τεῖται μετ' ἐπιεικείας, ἀλλὰ μετ' ἐκτιμήσεως.

ΜΙΧΑΗΛ ΓΟΥΔΑΣ

Νεοκλέους Καζάξη καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Τὸ Μακεδονικὸν Πρόοδλημα. Ἀθῆναι, 1907.

ΕΙΣ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὅλοι ὁμιλοῦν διὰ τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζουν καὶ κατὰ βάθος τί εἰδους ζῶσιν ή πρᾶγμα εἶναι αὐτὸ τὸ πολυθρόνυτον ζῆτημα, διὰ πρώτην φοράν ἐκδιδεται· Ἐλλήνος συγγραφέων ἔνα τόσον ὅγκως βιβλίον καὶ ὑπὸ τὴν ἔποιψιν τῆς Ὀλγᾶς καὶ ὑπὸ τὴν ἔποιψιν τῆς ἀξίας. Συγγραφεύς του εἶναι ὁ Καζάνζης ὁ περισσότερος παντός ἄλλου ἐγκύνως εἰς τὰ μακεδονικὰ πράγματα.

Τότε έγραψαν αυτό το άναγκαιο σημείο των δύνατων της πόλης να μετατρέψει την πόλη σε μια μεγάλη πόλη. Το έγραψαν με την πιο γρήγορη και απλή γλώσσα, ώστε να μπορεί να είναι διαβάσιμο από τους πολίτες της πόλης. Το έγραψαν με την πιο γρήγορη και απλή γλώσσα, ώστε να μπορεί να είναι διαβάσιμο από τους πολίτες της πόλης.

Κατά την γνώμην μας τὸ ἔγον χρησιμώτατον διὰ τὸν Ἐλληνισμόν, διὰ τὸν ὅποιον εἴνε ὡς αἱ ἀκτίνες τοῦ Ραινῆγεν, θὰ περικλεισθῇ ἐντὸς τοῦ στενοῦ ὁρίζοντος τῆς ἐλληνικῆς δημοσιότητος χωρὶς νὰ ἐπιφέρου τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, διὸ δὲν μεταφασθῆτούλαχιστον εἰς τέσσαρας εὐδωπαῖκάς γλώσσας Ἡ τελεία γνῶσις τοῦ μακεδονικοῦ ζητήματος ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων είνε ἀναμφιβόλως ἀνάκαιοιτάτη, ἀλλ' ή λύσις αὐτοῦ δὲν θὰ ἐπιτελεσθῇ εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ δυστυχῶς οὕτε εἰς τὰς μακεδονικάς δειράδας, ἀλλὰ μέσος εἰς τὰ ὑπουργεῖα τῶν Ἐπειτερικῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ὃπου η διπλωματία ὁριάζει εἰς βάρος τοῦ Ἐλληνισμοῦ.

Διὰ ν' ἀνακοπούν καπως τὰ δργια τῆς εὐδωταίκης διπλωματίας εἶνε ἀπολύτως ἐπάναγκες νὰ μορφωθῇ ἡ Κοινὴ Γνώμη τῆς Εὐρώπης ἢτις δὲν εἰνε δικαιοί εἰς τὴν πατρίδα μας φωνή βωντὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ. Δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον ἡ Ἐταιρεία του Ἐλληνισμοῦ ἥτις ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν ἑνὸς τοιούτου ἐθνωφελοῦς ἔργου, θ' ἀφῆσῃ αὐτὸν πλέον ἢ ἡμιτελές ἀν δὲν προβῆ τὸ ταχύτερον εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ εἰς τρεῖς-τέσσαρας εὐδωταίκας γλώσσας δι' οὗ καὶ μόνου τρόπου ἡ εὐδωταίκη Κοινὴ Γνώμη θὰ ἐννοήσῃ καὶ θὰ πεισθῇ ποια εἴνε τὰ ἐλαττόνια τῶν ἐν Μακεδονίᾳ δρώντων Βούλγαρων καὶ λοιπῶν ἄλλων ἐθνικοτήτων καὶ τίνος εἰδους ἐλευθερωταὶ εἴνε οἱ περιέργοι αὐτοὶ ἐλευθερωταὶ τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνος.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

*Διὰ ἀνασκαφῶν τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς ἐν τῇ
Ομηρικῇ Πυλῷ.*

ΠΡΟΣ ἀνάζητησν τῆς Ὄμηρικῆς Πύλου ὁ διευ-
θυντὴς τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς κ. Δαιδοφελδ με-
τέβη εἰς Τριψίλιαν μετὰ δύο ἑταῖρων τῆς Σχολῆς,
ὅπου κατὰ τὸν Ὄμηρον πρός Ν. τοῦ Ἀλφειοῦ ἔκειτο
Πύλος τοῦ Νέστορος· κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα οἱ δι-
μηρικώτεροι ἔθετον ταύτην μεταξὺ Σαμικοῦ καὶ Λε-
πρέου. Αὐτὸθι ἡμίσειαν ὥραν πρὸς Ν. τῆς Ζαχάρως,

έορτης φιλαδρομικού συλλόγου, διά τὴν σπουδαιότητα τῶν λαϊκῶν τραγουδιῶν, καὶ ἔξεφρασε τὴν επιθυμίαν του δπως προτιμᾶσι ταῦτα αἱ λαϊκαὶ χορωδίαι ἀπὸ τὰ δυσκολωτέρας καὶ σοφωτέρας ἵσως συνθέσεις τὰς ὁποίας φιλοτιμοῦνται νὰ ἐκτελοῦν. Υπεσχέθη δὲ νὰ φροντίσῃ ὅτως ἐκδοθῇ συλλογὴ τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν, ἀδιαφόρως ἐὰν οἱ συνθέται αὐτῶν εἰνε γνωστοὶ ἢ ἄγνωστοι. Τὴν ὑπόσχεσιν του ἐτήρησεν ὁ Κάτιος, καὶ τὸ «αὐτοκρατορικὸν ἀσματολόγιον» ἔξεδόθη.

Ἐγεννήθη ὅμως σπουδαῖον ξήτημα τὸ ὅποιον ἀπησχόλησε τοὺς διαφόρους σοφούς Ποῖα ἀπὸ τὰ θεωρούμενα λαϊκὰ τραγούδια εἰνε γνησίως λαϊκά; Ἐκεῖνα τῶν ὅποιων οἱ ποιηταὶ εἰνε ἄγνωστοι, καὶ τὰ ὅποια ψάλλονται πάντοῦ ἐδῶ κι' ἐκεῖ, μὲ μικρὰς παραλλαγάς, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ; Ἡ παλαιοτέρα θεωρία εἰνε ἐκείνη τὴν ὅποιαν γραφικώτατα ἐκφράζει ὁ Στόρμ. «Τὰ ὥραια αὐτὰ τραγούδια δὲν τὰ ἐδημιούργησε κανεὶς, φυτρώνουν μόνα των, δπως μερικαὶ λουλούδια τῶν ὅποιων τὸν σπόρον φέρνει ὁ ἀράς καὶ τὸν ρίπτει ὅπου τύχει, καὶ ψάλλονται διὰ μιᾶς ταυτοχρόνως εἰς χώλια μέρη. Μέσα εἰς αὐτὰ ενρίσκομεν δῆλοι κάτι ἀπὸ τὴν ψυχήν μας. Εἶνε ὡς νὰ εἴχαμεν δῆλοι βοηθήσει εἰς τὴν σύνθεσιν των. Ἡ θεωρία αὐτὴ κατεπολεμήθη ἀργότερα. Ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἀκούονται πολλάκις ποιήματα τῶν μεγάλων κλασικῶν, παρηγγλαγμένα, παραμορφωμένα, σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν τοῦ καθενός. Καὶ τοῦτο δὲν συμβαίνει μόνον διὰ τὰ ποιήματα καὶ τὰ τραγούδια. Αἱ ἐνδυμασίαι τῶν χωρικῶν (διμιούρμεν πάντοτε διὰ τὴν Γερμανίαν) δὲν εἰνε ἰδιαικαὶ τῶν φαντασίων καὶ δημιουργίας, ἀλλὰ παλαιοὶ συμμοὶ παρηγγλαγμένοι σύμφωνα μὲ τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν αἰσθητικὴν αὐτῶν. Ομοίως καὶ τὰ ἔπιττα καὶ ἀκόμη καὶ τὰ σκενή των.

Ἐν ὧρισμένον ἄτομον δημιουργεῖ πάντοτε. Οἱ λαοὶ ἀκολουθεῖ, θαυμάζει, δταν ὡς ἔνας αὐτὸς κατορθώνει νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἐντερικὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, τῶν πόθους, καὶ τὰ ἴδαινακά τοῦ πλήθους δταν ἀπομακρύνεται πολὺ ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν του, τὸν καταδικάζει ἢ τὸν ἐμπατίζει. Ο Βίσμαρκ καὶ ὁ Λουύηρος ἔγνωριζαν νὰ ὑποδεικνύουν εἰς τὸν λαὸν τὰς ἴδιας του ἀνάγκας.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Γκαλτε ἔχουν γείνει δημοτικά, ὅχι διότι εἰνε εὐκολώτερα ἢ ἀπλούτερα ἀπὸ ἄλλα, ἀλλὰ διότι ἡ ἐκφρασις, ἡ μορφή, τὸ περιεχόμενον εἰνε σύμφωνα μὲ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν, εἰνε ἔνα καθρέφτισμα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς.

ME τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐκατοστῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεως τοῦ Ἐρρίκου Λάουμπε, δλα τὰ γερμανικὰ φύλλα καὶ περιοδικά, πλέκουν διμυράμβους καὶ δημοσιεύουν ἀρθρα κριτικὰ καὶ μελέτας καὶ ἀναλύσεις διὰ τὸ πολύμορφον καὶ εὐρύτατον ἔγον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συγγραφέως τοῦ λήξαντος αἰῶνος. Συγχρόνως ἔγινε καὶ μία ἔκδοσις τῶν ἔργων του εἰς δέκα τόμους, ἀπὸ τὸν Χοῦμπεν, ὡς δποία περιλαμβάνει τὰ ἐκλεκτότερα καὶ χαρακτηριστικώτερα τῶν φιλολογικῶν του συγγραφῶν. Χαρακτηριστικώτερα δὲ ἀπὸ δλα εἰνε δσα ἔχει γράψει σχετικὰ μὲ τὴν δρᾶσιν του ὡς διευθυντοῦ θεάτρου καὶ σκηνοθέτου

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ Λάουμπε ὡς δραματικοῦ συγγραφέως, μυθιστοριογράφου καὶ ποιητοῦ ἔχει ἥδη ὠχρισθεί εἰς τὴν μνήμην τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου. Ἡ προσωπικότης του ὡς πολιτικοῦ καὶ ἀρχηγοῦ τῆς νεογερμανικῆς κινήσεως θὰ καθέξῃ εἰς τὴν ἴστορίαν τῶν μέσων τῆς παρελθούσης ἐκατονταετοῦδος τὴν ξεχωριστὴν θέσιν ὡς δποία τῆς ἀνήκει. Τὰ συγγράμματά του δμως περὶ τὸν βορειογερμανικοῦ θεάτρου, τοῦ θεάτρου τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Μπουνγκτεάτο, εἰνε πρωτίστως ἐπιστημονικῆς σπουδαιότητος, ἀπαραίτητα ἐφόδια δι' ὅσους ἐνδιαφέρονται ἡ ἔργαζον-

ται διὰ τὸ θέατρον, κρίνονται δὲ ὡς ὑπέρτερα ὅλως ὅσα ἔχουν γραφῆ ἔως τῷα ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ἄπὸ τὰ δραματικά του ἔργα τὰ σπουδαιότερα εἰνε τὸ «Ροκού», δ. «Γκότσεδ καὶ Γκέλερ», δ. «Ἐσσεξ» καὶ δ. «Μοναλόδεσ».

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδεία τοῦ Υπουργείου —

Ἐκ προηγούμενων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2 233.20
Th. Comte de Geldern Egmond . . . 6.30

Δρ. 2 239.50

Τὸ ἀπαιτούμενον δλικὸν ποσὸν εἶναι 3500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1500. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς δλους.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατὰ τὸν θερινὸν μῆνας Ιούνιον, Ιούλιον καὶ Αὔγουστον τὰ «Παναθηναῖα» ἐκδίδονται εἰς τεύχη μηνιαῖα διπλᾶ.

Τὴν 21 Μαΐου ἐορτάσθη εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ «Πανανασοῦ» ἡ ἐπέτειος τῆς ἑνώσεως τῆς Ἐπτανήσου. Ο καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ συνεργάτης μας κ. Ἀ. Ἀνδρεάδης ἔκαψε τὸν πανηγυρικὸν, καὶ ἀπηγγέλθησαν ποιήματα τοῦ Βιζηνοῦ καὶ τοῦ Βαλαωρίτη· ἡ μουσικὴ ἔπαιξε ἀποσπάσματα τῆς Φλώρας Μισάμπιλης τοῦ κ. Σαμάρα καὶ τὸν ὑμνον τοῦ Μαντζάρου

Ἡ μηνιαῖα ἔκδοσις τῆς Ἐρεύνης τῆς Ὁξεφόρδης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Πλάτωνος Δρακούλη δλοὲν προοδεύει. Προσεχῶς θανάγγελθῇ τὸ α'. τεύχος μὲ σληνη πολλῆς σπουδαιότητος.

Ο εὐγενής ἔνος πὸν στέλλει σήμερα τὴν εἰσφοράν του διὰ τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ, γράφει: «Διὰ τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ, πὸν λατρεύω πολὺ».

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σαλώμη ὑπὸ Οσκάρ Ουάιλδ μετάφρ. Ν. Ποριώτη. Αθῆναι 1907 ἔκδοσις «Παναθηναίων» δρ.—φρ. 1. Διὰ τὸν συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» λεπτά 0.60.

Τὸ Μακεδονικὸν Πρόσλημα ὑπὸ Νεοκλέους Καζάζη. Ἐκδοσις Εταιρείας «Ἐλληνισμός». Αθῆναι 1907 δρ. 5.

Odes à voix basse par Fernand Dauphin. Poèmes. Paris, E. Sansot et Cie frs. 3.

Les Profil par A. R. Schneeberger. poèmes. Paris, E. Sansot et Cie frs. 3.

Le Livre du Soleil par André Ibels. Poèmes. Paris, E. Sansot et Cie frs. 3.50

Le Prophète par Emmanuel Thubert. Poèmes. Paris, E. Sansot et Cie frs. 2.

Les Raisons du Coeur par Edouard Schneider. Etude Psychologique. Paris. E. Sansot et Cie frs. 3.50.